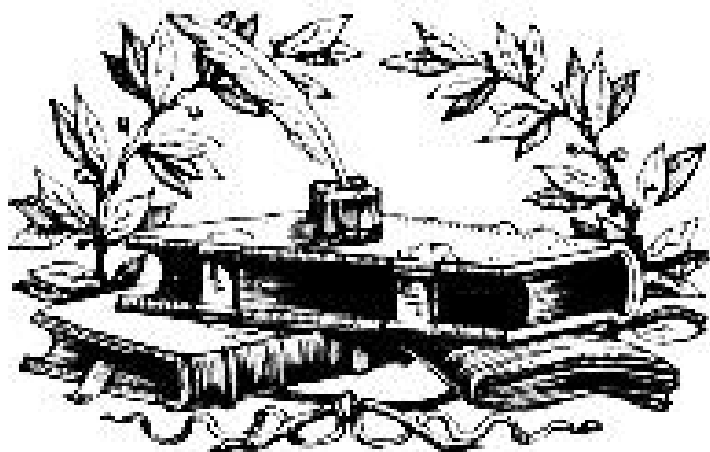

Священик Борис Пентюк

З ВІРОЮ В МАЙБУТНЄ

Нариси церковної історії села Павлівки

(з архівних та сімейних документів, спогади земляків)

Вінниця – 2017

ББК 86.372(4УКР-4ВІН)

УДК 281.93:94(447.440)

П 25

За благословіння Митрополита Вінницького і Барського Симеона

П 25 Пентюк Б.М. З вірою в майбутнє. Нариси церковної історії села Павлівки. – Вінниця: ПП «ГД «Едельвейс і К», 2017. – 112 с.

ISBN 978-617-7237-27-2

Ці нариси є спробою висвітлити історичні дослідження щодо розбудови Церкви і діяльності церковнослужителів у селі Павлівка Калинівського району на Вінниччині з XVIII і до початку XXI століття. Подано рідкісні архівні документи, спогади земляків.

Уміщені в збірці науково-пізнавальні, краєзнавчо-культурологічні та релігійно-церковні матеріали можуть бути використані під час вивчення історії рідного краю та в духовному просвітництві.

Розрахована на широке коло читачів, які цікавляться історією, краєзнавством і духовним життям.

Пентюк Борис Миколайович

З вірою в майбутнє.

Нариси церковної історії села Павлівки

На обкладинці:

Хата музею «Родинна оселя» і проект нового храму в с. Павлівці

ISBN 978-617-7237-27-2

© Пентюк Б.М., 2017

ЗМІСТ

1. Церква й церковнослужителі минулого	4
- перші храми і їхні служителі	7
- рід священників Цапукевичів	16
- чудодійний Хрест	24
- священники-виселенці	30
- слідча справа на священнослужителів	34
- під час війни	38
2. Храм Ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість»	42
- розбудова храму й церковнослужителі	42
- протоієрей Василій Кушнір	52
3. З вірою та надією	58
- духовний настоятель і релігійна громада	58
- із духовного життя павлівчан (Проводи, сільські цвинтарі, читання Псалтиря, черниці з Браїлова, скарбничка Гарійона Демури, духовна перлина села, духовні поезії односельчан)	63
- розбудова нового храму	91
Джерела	96
Додатки	99

1. Церква і церковнослужителі минулого

*Хто вірує в Мене, –
життя вічне той має
(Євангеліє від Іоанна 6. 47)*

Церковна історія є невід'ємною складовою минулого кожного поселення. Церква Христова як установлена від Бога спільнота людей, об'єднаних Православною вірою, Законом Божим, священнослужителями і Таїнствами, займалася духовним просвітництвом, організовувала людей на богослужіння, учила грамоті, при цьому вела записи про соціальний стан своїх вірян.

Церква не просто суспільство людей з єдиним світоглядом, загальною дисципліною, одними нормами життя, вона – єдність у Дусі Божому всіх тих, хто щиро прагне жити за Євангелієм, а не тільки за нормами загальнолюдської моралі. Значущість Церкви в суспільстві визначається не кількістю тих, хто хрестився й причастився в ній, активністю її членів, а тільки рівнем їхнього духовного й морального життя, ступенем їхньої віри, любові до людей, чесністю і щирістю. Христос сказав: *«Так нехай сяє світло ваше перед людьми, щоб вони бачили ваші добрі діла і прославляли Отця вашого Небесного»* (Мф. 5.16).

Церква є таємницею для зовнішнього погляду, оскільки щирість віри і святість душі невидимі і невимірні мірками людськими. Видимим і не завжди досконалим вираженням Церкви як Боголюдського організму є християнська громада на чолі з єпископом і священником, що має єдність віри, основ духовного життя, управління і дисципліни. Членство у видимій Церкві набувають всі хрещені, незалежно від святості або порочності їхнього життя, канонічно не виключені з Церкви, належать до неї.

Історію Церкви в окремому селі Павлівці на Поділлі розглянуто як видиму частину життя християнської громади. При цьому розглянуто обставини, у яких Церква діє во благо спасіння людей, на конкретних прикладах сповідників і подвижників віри. Акцентується на тому, що сила Церкви не в минулому, сьогоденному або майбутньому, а тільки в Христі, який перебуває до завершення віку, щоб кожен міг найти в Ньому доцільність свого життя.

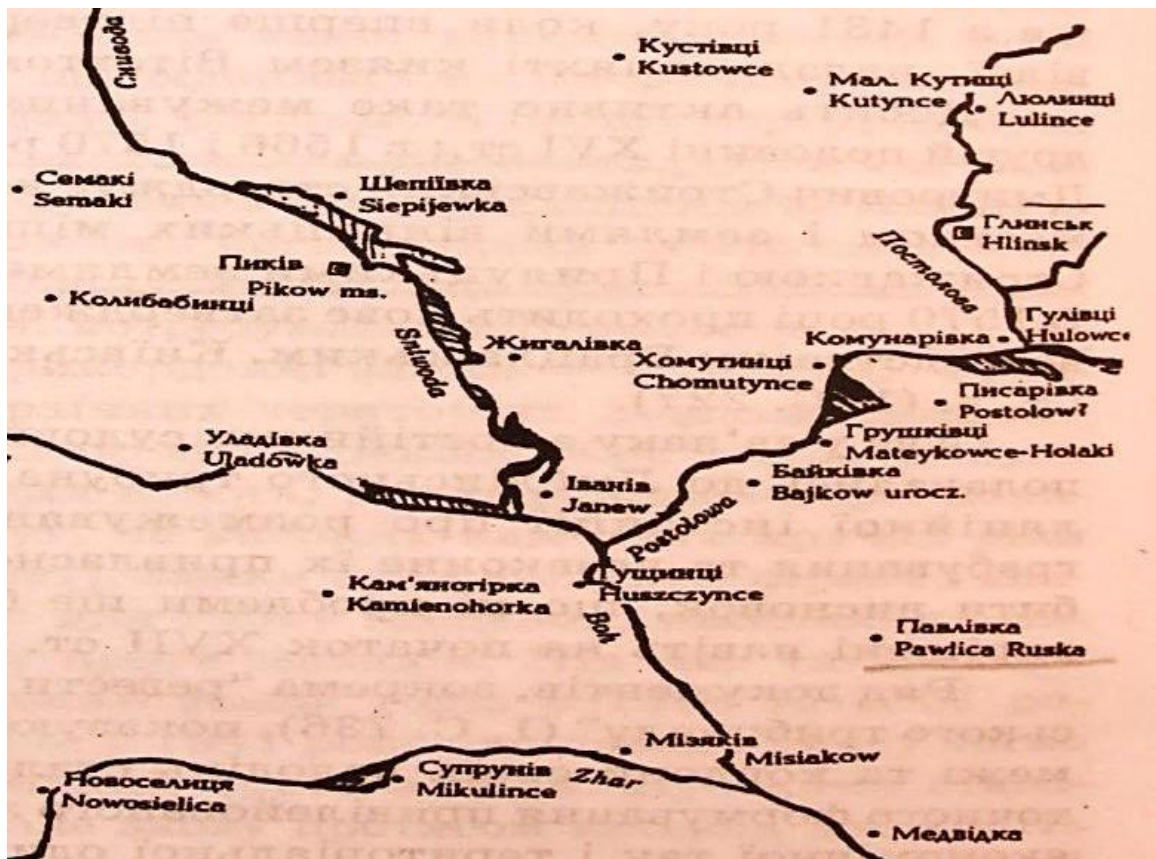
Отже, перша згадка про село Павлівку (*Ruska Pawlika – Pawlica Krolewska*) відома з історичних документів за 1603 рік, коли воно належало Адаму Гумінському і входило до Брацлавського воєводства Речі Посполитої. Виходячи з того, що населений пункт Павлівка був нанесений на карту північно-західного регіону Брацлавщини в XVI - XVII столітті, є підстави вважати правомірним існування на той час значної сільської громади з повноцінним духовним життям.

Ще за часів визвольних війн середини XVII століття відомо, що на землях сучасного Поділля переважало православне віросповідання. Особливістю Православ'я є те, що це єдина релігія в Християнстві, яка непохитно зберігає вчення і догмати Єдиної, Святої, Соборної й Апостольської Церкви, прийняті на семи Вселенських Соборах.

Про духовних стан життя православного люду на Поділлі в той час можна судити із відомостей про візити православних патріархів. Так у січні 1649 року, подорожуючи до Москви, Ієрусалимський Патріарх Паїсій перебував у Вінниці і Шаргороді. Тут і в інших містах він *«поляків багато хрестив і їм говорив, щоб вони в дальнійшому на православну християнську віру не посягали»*. На зворотньому шляху до Ієрусалима Патріарх знову проїжджав по Поділлю, а в Шаргороді перебував 20 днів. За цей час старець Арсеній Суханов зібрав 29 книг-рукописів у місцевому монастирі і в сусідніх храмах.

А вже в 1654 році на Поділлі перебував православний Патріарх Антиохійський Макрій Третій зі своїм сином Павлом Халебським (*із Алеппо в Сирії*), який ґрунтовно описував богослужіння в козацькій державі *«...по всій землі русів, тобто козаків, ми помічали пречудову рису, що збудила у нас подив: усі вони, за винятком небагатьох, навіть більшина їх дружин і доньок, уміють читати і знають порядок церковних служб та церковні піснеспіви»*.

Північно-західний регіон Брацлавщини в XVI -XVII столітті

Подані факти про перебування патріархів, наявність значної кількості богослужбових книг, смиренне ставлення до богослужінь, вказують на особливі духовні потреби православного люду на Поділлі в період перших згадок про Павлівку.

Документальні відомості про православний храм у селі до XVIII століття відсутні. За переказами старожилів, перший храм був розташований на місцині «Шовханиха» в центрі села. Після весняних стихій його підмгло водою і, як кажуть, він «пішов під воду». Сільські храми тоді були глинобитні, швидко будувалися, але й легко руйнувалися. Більше в цій низині вже не будували, а біля заболоченої «Шовханихи» утворилися сільські господарства.

Перші храми і їхні служителі

На початку XVIII століття посилювався тиск польської влади на Православ'я. Здійснювався він шляхом обмеження прав і гоніння на православних священників і господарів, закриття їхніх храмів, нав'язування греко-католицької віри шляхом надання пільг, побудови греко-католицьких храмів. Так діяв і власник Павлівки Людвік Калиновський, який у 1745 – 1748 рр. побудував у селі храм на честь Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії. На місце парафіяльного священника власник села рекомендував Михайла Шевадзицького.

Указаний храм був зруйнований пожежею, тому в 1770 році побудували новий, подібний до попереднього, який проіснував до 1890 року.

1790 року проведена перевірка павлівського храму. Оскільки матеріали про храм написані польською мовою, то подаємо у перекладі зі збереженням змісту документів, деякими скороченнями повторів та описового матеріалу.

Генеральна візита

«Генеральна візита (*ревізія парафії представником єпископа – тут і надалі примітки автора*) павлівського храму під титулом Святого Іоанна Богослова, дідицтва (*старшого настоятеля*) вельможного його милості ксьондза Анджея Холоневського, після здобуття духовної освіти брацлавського генерального офіціала (*генеральний ревізор при єпископі*), у присутності павлівських мешканців, року як вище (1790) місяця квітня 4 дня проведена.

Храм парафіяльний греко-католицький павлівський з дерева дубового, напівструганого, на три частини, на верхи й бані поділений, гонтами разом з навісами по кутах покритий, хрестами увінчаний, на рівнині між різними довкола будівлями парафіян розташований... У тому храмі двері з дубових дощок на двох залізних завісах, забезпечені внутрішнім замком. Підлога зі струганих дощок, неналежно укладена. Вікон нижніх з простого скла заготованих вісім, з верхніми дванадцять.

Святі (*євхаристійні*) дари в позолоченій срібній скриньці (*дароносиці*). Дароносиця сніцарської (*якісної*) роботи разом з вівтариком марципаново (*фарбою*) розмальовані, зберігаються на тонкому антими́нсі за дверцятами із замочком. Престол квадратний, належними трьома покрівцями накритий.

Іконостас при звичних царських і двох бічних вратах з чотирма іконами, сніцарської (*високоякісної*) роботи, марципаново розмальований. Вівтарик Святої Трійці вгорі іконостасу належного упорядкування».

В акті перевірки ґрунтовно подано опис, якість і кількість церковних книг, предметів для ведення служби. Надано документи на право власності церковної землі, назву храму, а також прізвища священників, які в ньому служили.

«Павлівська церква наділена маєтностями від ясновельможного Людвіка Калиновського, вінницького старости, 10 лютого 1745 р., що підтверджує фундуш або ерекція (*дозвіл поміщика на землю*) в акті генеральної візити».

«Року Божого 1783 в середу дня 10 травня істинного стилю в Радомишлі. До уряду й актів генеральних консисторських Київської митрополії особисто з'явився велебний Мирон Шевадзицький, павлівський парох (*священик*), і подав для вписання в акти ерекцію церкви с. Павлівки під титулом Непорочного Зачаття Діви Марії».

«Прийняв до обліку право ерекції велебний ксьондз Францишек Раковський у Вінниці дня 14 лютого 1789 року».

В акті вказано межі церковних земель і розміщення садиби священника. Ці межі вказані довільно, тому в подальшому власник землі і його наступники мали змогу претендувати на деякі церковні землі.

«Парох при Павлівській церкві велебний ксьондз Мирон Шевадзицький по смерті батька свого, останнього пароха, ксьондза Михайла Шевадзицького презентований від ясновельможного його милості ксьондза Анджея Мишки-Холоневського, кустоша катедрального Кам'янецького, дня 3 місяця липня 1780 року в Гущинцях. Рукопокладений ясновельможним митрополитом Ясоном

Смогоржевським 1 грудня 1784 року в Радомишлі, але той же ксьондз Мирон, висвячений в помічники, досі не затверджений».

На парафії є «дзвіниця при цвинтарі, яка валиться, на якій 6 дзвонів. Цвинтар для поховання тіл вірних Христових ширини і довжини помірної, який потребує нагального поправлення. Шкілка вигідна при цвинтареві для причту церковного і навчання дітей.

Провізорів при Павлівській церкві 15 осіб. Пасіки 20 пнів (*вуликів*). Суми готівкової в руках трьох присяжних провізорів – 654 польських злотих 11 грошів. На торгах ці самі провізори за мед мають 211 польських злотих 18 грошів.

Осілих парафіян – 99 хат. Осіб від 15 років обох статей – 260.

Осіб до 15 років обох статей – 270.

Усіх загалом осіб нараховується – 530».

Згідно з матеріалами перевірки павлівської церкви слідує:

– храм з 1745 до 14 лютого 1789 року мав назву Непорочного Зачаття Діви Марії, а 4 квітня 1790 року в актах перевірки названо в честь Святого Апостола Іоанна Богослова, при цьому не пояснено причини зміни назви храму;

– у селі було 99 хат, в кожній із яких проживало понад 5 жителів, не рахуючи дітей до 7 років;

– у церкві були необхідні умови для проведення служб;

– існувала невелика школа, яка надавала можливість навчати церковний притч і дітей.

Щодо адміністративного поділу, то с. Павлівка входило до Брацлавського воєводства Речі Посполитої (*Польського Королівства*) до 1793 р., а потім – до Літинського повіту Брацлавської губернії і до Вінницького повіту Подільської губернії Російської імперії.

Після поділу Польщі в 1793 році почалися процеси стимулювання повернення населення до Православ'я, не стала винятком і Павлівка. Відомо, що в 1795 році Брацлавської губернії Літинського повіту села Павлівка грекоросійського сповідання церкви Святого Апостола Іоанна

Богослова¹, був настоятелем ієрей Мирон Михайлович Шевадзицький. Священик Мирон прослужив у Павлівці до 1810 року.

Із поданих матеріалів випливає, що священики Михайло (*батько*), Мирон (*син*) Шевадзицькі служили в Павлівці з 1748 до 1810 року, загалом 62 роки.

В 1810 році настоятелем церкви в с. Павлівка був призначений зять Шевадзицьких – священик Порфирій Добротворський.

Священик Порфирій Добротворський

Родився отець Порфирій 1786 року в с. Старий Осиїв Ольгопільського повіту Подільської губ., у сім'ї священика Василя. Навчався в Подільській духовній семінарії, одружився з дочкою покійного священика Мирона Шевадзицького Антоніною.

Погодження на прихід в с. Павлівку священика Порфирія Добротворського 25.06.1810 року підписали «хрестиком» павлівчани: Йосип Канюка, Никифор Кугай, Дмитро Коник, Василь Дичук, Михайло Гунько, Федір Дикий, Корнило Братков.

З 1816 до 1825 року о. Порфирій був благочинним, звільнений від обов'язків через хворобу.

Згідно з відомостями Подільської єпархії тої ж губернії, Вінницького повіту села Павлівка, Свято-Іоанно-Богословської церкви сповідників і причасників у святу Чотиридесятницю 1833 року були духовні особи та члени їхніх сімей:

– парафіяльний священик Порфирій Васильович Добротворський, удівець – 46 років;

– заштатний дячок Ігнатій Степанович Соболевський – 56 років, дружина його Євдокія Степанівна – 49 років, діти: Соломія – 22, Агафія – 16, Марина – 11, Панас – 7 років;

– заштатний паламар Матфій Степанович Островський – 54 роки, його дружина Тетяна Семенівна – 49, діти: Іван – 17, Лаврентій – 14, Олександра – 11;

---

¹ У документах трапляються скорочені назви храму Святого Апостола Іоанна Богослова. У роботі подано назви павлівської церкви згідно з документами відповідного часу.

– мати священника Анна Дмитрівна Добротворська, удова, попада –76 р.;

– рідна сестра священника Марія Василівна Кузьминська – 35, її дочка Олена Леонтіївна – 9 років.

Крім трьох священних чинів (єпископ, священник, диякон), у Церкві існують нижчі службові посади: іподиякон, псаломщик (дячок) і паламар, які належать до церковнослужителів.

Павлівка із року в рік розростається. У 1833 році дворів у Павлівці було: православних господарів – 161, (римо-католицького обряду – 17); чоловіків – 644, (римо-католиків – 60); жінок – 672, (римо-католиків – 50), іновірців не було.

Порівняно з 1790 роком (*рік ревізії греко-католицької церкви*) кількість дворів у 1833 році майже подвоїлась (188 і 99 дворів), паселення майже утроїлось (1422 і 530 осіб), а првославні віряни становили понад 92 відсотки від усього населення. Очевидне збільшення православних вірян відбувалося в період кріпосництва, переважної більшості серед власників села дворян-католиків, які мали великий вплив на соціальні й духовні відносини в селі, але не на Православну віру павлівчан.

Амвросій Добротворський

У 1833 році старший син Амвросій священника Порфирія Добротворського вибув в Санкт-Петербурзьку духовну академію.

Родився Амвросій 07 грудня 1811 в с. Павлівка. Отримав домашню освіту, закінчив Кам'янець-Подільську духовну семінарію, Санкт-Петербурзьку духовну академію. З 1837 до 1854 викладав у Волинській духовній семінарії. Займався історико-статистичним описом Волинської єпархії. 24.03.1854 переведений на посаду старшого вчителя Ніжинської гімназії, де працював до 1869 р. Крім викладацької роботи, завідував бібліотекою, був наглядачем у пансіоні князя Безбородька, старостою ліцейської церкви. З 01.09.1869 – інспектор, з 28.07.1874 – директор народних училищ Полтавської губернії. Доклав чимало зусиль для духовного розвитку народних шкіл: комплектування бібліотек, організації церковних хорів, відвідування церкви, знання

молитов і церковної історії. Завдяки старанням Добротворського запроваджено винагороду законовчителям за організацію літніх педагогічних курсів. 21.09.1884 вийшов у відставку. Обирався дійсним (1884 р.) і почесним (1885 р.) членом Церковно-археологічного товариства при Київській духовній академії. Останні роки життя провів у С.-Петербурзі і представився 05.10.1891 р.

Ось такий цікавий шлях пройшов наш земляк, добре потрудився на духовній ниві, не будучи в духовному сані.

У 1833 році о. Порфирій Добротворський брав участь у хрещенні свого онука, сина священника Василя Руданського із села Хомутиці і дав йому ім'я Степан. Мати Степана Руданського Феодора Порфиріївна була дочкою священника з Павлівки. Тобто дід Порфирій і прадід Василь Добротворські, прадід Мирон і прапрадід Михайло Шевадзицькі були пращурами відомого поета-земляка Степана Руданського по лінії матері і служили тільки в Павлівці 91 рік, з 1748 до 1839 року.

Згідно з кліровими відомостями с. Павлівка Свято-Іоанно-Богословської церкви за 1835 рік, землі при цій церкві садибної землі одна десятина з половиною, орної і сінокосної 28 десятин та місце біля ставу в лісі на болотистому місці 10 десятин.

У складі Російської імперії поляки-землевласники, а їх була переважна більшість у селі, мали значну силу і періодично виступали із заявами: «я можу відняти у церкви те, що їй дарували мої попередники». Зважаючи на такі виступи землевласників і для розрішення конфліктів, вишепрописані орні землі (окрім сінокосу й місця під ставок у лісі) віддаються в оренду села Хомутинець священнику Василю Руданському (*батько Степана Руданського*) за 24 крб.. сріблом у рік. Церковнослужителям села виділено 5 десятин орної і сінокосної землі.

Відомо також, що обидва діди Степана Руданського підтримували між собою стосунки. Так у травні 1825 року о. Порфирій продав вулики о. Івану Петровичу Руданському із Хомутинець на суму 9 карбованців 33 коп. міддю.

Про Степана Руданського

Родився Степан в селі Хомутиці 25 грудня 1833 року (*за старим стилем*). Батьки покладали надії на здібного до науки сина. З 1841 до 1849 року Степан навчався у Шаргородському училищі, потім у Кам'янець-Подільській духовній семінарії. Після закінчення в 1855 році духовної семінарії вирушає до Петербурга продовжувати навчання.

З власної волі, без благословення батьків Степан замість навчання в духовній академії, яку закінчив його дядько Амвросій Добротворський у 1837 році, ухвалив інше рішення – вийшов з духовного стану та вступив до медико-хірургічної академії. Будучи студентом, бідував, захворів на сухоти.

У Степана був конфлікт з батьком: це і непослух батьківській волі (*інші діти не були готові до священства*), і забезпечення дорогого навчання в академії, і мовне питання. Батько писав: *«Если захочешь написать письмо, то пиши или почтительно, не по-малоросийски, або лучше не пиши!»*. Степан пише братові Григорію в 1859 році: *«Заказати мені мою рідну мову, – наказує батько; але в мене був прадід і прапрадід – вони мені не заказували»*. Невідомо про яких прашурів згадує Степан Руданський, але відомо, що він мав великі священицькі роди як по лінії батька, так і матері (*див. додаток*).

Батько – Василь Іванович Руданський – закінчив Подільську семінарію, служив у Подільській духовній консисторії колежським регістратором і губернським секретарем. По волі батька і з нагоди можливого виходу сім'ї із духовного стану, звільняється зі служби і в 1829 році їде до Хомутинець. Служить священиком, зі смертю в 1861 році о. Василя прикорочується хомутинецька гілка роду священиків Руданських.

Дід – Іван Петрович Руданський – служив у храмі Іоанна Богослова с. Хомутиці з 1798 до 1829 року.

Прадід – Петро Руданський – у 1770-89 роках служив священиком храму Святого Миколая с. Слобода Стрижавська, в 1789-1800 роках – у храмі Успіння Святої Богородиці с. Стрижавка.

Мати Феодора була родом з павлівських священиків:

- дід Порфирій Добротворський,
- прадід Мирон Шевадзицький,
- прапрадід Михайло Шевадзицький,

які служили в Палівці з 1748 до 1839 року.

Отже, Степан бачив свого павлівського діда Порфирія, чув про своїх прадіда і прапрадіда. Він тепло пише про маму: *«Гостинець мамин одібрав (отримав) і її одписав, Спасибі її і тобі, братчику мій Григор, а лучче було б, якби вона нічого мені не послала; годі з неї, вона і так уже, що могла, те для нас зробила»*.

У Павлівці проживала родина Степана Руданського, тут виросла його мати, тут він був на орендованих батьком церковних землях, тут відвідував могили своїх пращурів, які будували в селі два храми².

Нелегкою була життєва ноша сільського священика: тут і виконання духовних обов'язків, утримання чисельного сімейства церковнослужителів, виконання нотаріальних функцій, постійний облік соціального стану вірян. Освічені діти священиків не завжди йшли по шляху священнослужіння, так поступив і Степан Руданський. На Степанові закінчилася надія продовження священицьких родів у Хомутинях – Руданських, а в Павлівці – Шевадзицьких і Добротворських, звідси і невдоволення близьких.

У Подільській єпархії служили священиками дядько Андрій Іванович Руданський і його син Олександр Андрійович Руданський; був священиком чоловік сестри Ольги – Степан Комарницький.

Із Добротворських відомий священик із с. Медвідка Демян Іванович Добротворський, який помер у 1902 році; у с. Жуковці біля Жмеринки священику Данилу Сидоровичу належало 184 дес. землі, за якою доглядав син Тихон, а сам о. Демян проживав в Рашкові Ольгопольського повіту. На сьогодні не встановлені родинні зв'язки о. Порфирія з Павлівки з вказаними Добротворськими.

У 1861 році, після закінчення навчання, Степан Руданський направлений в Ялту на посаду міського лікаря. Там, на чужині, особисте життя не склалося, згодом зовсім припинив літературну

---

² Від часів перебування Степана Руданського в Хомутинях збереглася свита, яку передали до музею Павлівки «Родинна оселя», як нагадування про павлівський слід у житті Руданських

роботу. А з травня 1873 року на тридцять дев'ятому році життя його не стало.

Хтозна, чи так би склалося життя на духовній стежі!?. Степан Руданський мав неабиякий талант, творив вірші, у яких тонко та доступно для розуміння на побутовому рівні змальовував маловірство та людські слабкості, при цьому сподобився написати п'ять дум: від «Початок світу» і до «Бог на землі». По-різному можна ставитися до духовної спадщини С. Руданського, його сарказму і гіперболізмів у ранніх поезіях, але таланту без Божого Провидіння не буває, важливо правильно його використати. *«Отче Мій! ... Утім, – не як Я хочу, а як Ти... нехай буде воля Твоя!»*(Мф.26. 39,42).

Усі діти священника Порфирія здобули гарну домашню освіту. Амвросій закінчив Санкт-Петербурзьку духовну академію, Ісидор Добротворський у 1835 році навчався в Шаргородському духовному училищі, за ним залишено дияконське місце при вказаній церкві. Проте в травні 1839 року церква в Павлівці, за нез'ясованих причин, певний час була без настоятеля. Відомо, що заштатний священник вдівець Порфирій Добротворський з 1843 до 1847 року проживав у Хомутинях у свого зятя священника Василя Руданського.

З червня 1839 року до січня 1840 року наглядачем за церквою був о. Іоанн Федорович Чернецький.

З січня до червня 1840 року призначено наглядачем церкви о. Василя Никифоровича Гринчевського.

Православна віра укріплялася у всіх верствах населення. Уже в 1840 році з'явилися записи про православних сповідників із поміщиків, до яких віднесені діти Валентія Йосиповича Місевича: Андрій, Михайло, Олександра, Йосип, Павло. У цей час була чисельною кількістю духовних осіб і їхніх родичів при церкві с. Павлівка, а саме: указний дячок Сутановський, неодружений, 22 роки; указний паламар Василь Васильович Добротворський, неодружений, 14 років, його батько – заштатний паламар Василь Федорович Добротворський, його дружина Меланія Іванівна і дочка Параскева. Проживала попадя Феодосія Георгіївна Шевадзицька – дружина покійного священника Сави Шевадзицького з дочками: Матроною, Олександрою, Тетяною і сестрою Олександрою Георгіївною Собольскою і її чоловіком Вуколом

Ігнатовичем Собольським; удова паламарка Євдокія Стефанівна Собольська з дітьми Соломією, Агафією, Мариною, Ананієм.

Отже, вдови і діти покійних священнослужителів жили при церкві. Серед них була і удова покійного священика Сави Шевадзицького – шурина о. Порфирія. Усі утримувалися коштом церкви і це було непростою справою навіть при 22 десятинах церковної землі. Усі жили дружно, працювали біля землі і в храмі, ходили на богослужіння.

1840 року 29 червня настоятелем Свято-Іоанно-Богословської церкви с. Павлівка призначили священика Луку Павловича Цапукевича.

Рід священиків Цапукевичів

*Священик стоїть посередником між Богом і родом людським
(Свт. Іоанн Златоуст)*

Значний слід у духовному житті павлівчан залишила родина священиків Цапукевичів. Батько Лука, син Володимир, онук Ростислав понад 100 років проживали в селі і брали участь у розбудові храмів, духовному просвітництві односельчан.

Священик Лука Цапукевич

Засновник династії Лука Павлович Цапукевич, син священика. У метричному акті народження записано: «Літинського повіту в селі Літинка при Різдво-Богородичній церкві 7, а хрещення 15 лютого 1812 року». Навчався в Подільській духовній семінарії, 1837 року 23 вересня призначений в Кам'янецьке духовне училище. 7 квітня 1840 року звільнений від учительської посади, а 29 червня цього ж року перший вікарний преосвященний Подільської єпархії, єпископ Вінницький Євгеній (Добротворський)³ рукопоклав на священика в село Павлівку Свято-Іоанно-Богословської церкви.

---

³ Єпископ Євгеній (Добротворський) і священик Порфирій Добротворський із Павлівки були однофамільцями. Єпископ Євгеній (Добротворський) родився в селі Ново-Прудкіно Володимирської губернії. Освіту отримав у Володимирській духовній семінарії, потім у Петербурзькій духовній академії, був настоятелем Пінського Богоявленського монастиря і ректором Мінської духовної семінарії, з

Із клірових відомостей за 1857 рік дізнаємося, що з 1844 до 1849 року священник Лука Цапукевич був благочинним 4-го округу повіту. Одружений з Марією Георгіївною, мав дітей: Олександра, Ольгу, Неонілу, Костянтина, Володимира; Михайло і Миколай навчалися в Шаргородському духовному училищі.

Скарга

У 1857 р. в Подільську Духовну консисторію надійшла скарга на священника Луку Цапукевича від поміщиці Закревської про вінчання її селянки Степаниди Харитинич без згоди заявниці.

У час кріпосництва (до 1861 р.) в Російській імперії вінчання молодих не могло бути здійснене без дозволу поміщиків. А в цій ситуації молоді жили і працювали в різних поміщиків.

Під час розгляду скарги встановлено: Іван Іванович Гуменчук (він же Роїк) женив свого сина Євсевія на Степаніді – дочці Серафима Федоровича Харитинича. Таїнство вінчання здійснив священник Лука Цапукевич з дячком Василієм Сутановським у присутності свідків від жениха: Івана Михайловича Кугая, Степана Григоровича Павлуника, від молодої: Демяна Федоровича Харитинича, Трохима Івановича Бороди. Перед вінчанням адміністратор і опікун поміщиці Корчевської поміщик Братковський надав священнику Луці документ, відповідно до якого селяни поміщиці Закревської мали право одружуватися із селянами поміщиці Корчевської, а також від батьків жениха було вручено подарунок Закревській. Підставою для скарги було те, що священник персонально не взяв письмового дозволу на вінчання в поміщиці.

призначенням і посвяченням 31 травня 1836 р. у Вінницького єпископа, вікарія Подільської єпархії, йому було призначено Св. Синодом місцеперебування в Шаргородському першокласному монастирі й управління ним. Помер 10 квітня 1841 року, похований у Свято-Миколаївському храмі. У цей час чисельне сімейство о. Порфирія Добротворського проживало здебільшого при церкві с. Павлівки. Цілком імовірно, що єпископ Євгеній зустрічався із заслуженим священником Порфирієм в 1836-40 роках, проте немає відомостей про їхні родинні зв'язки.

Відбулося детальне розслідування справи з допитом усіх свідків. Унаслідок розслідування прийнято рішення про наявність достатніх підстав для вінчання селян, які належали різним поміщикам. У часи кріпосництва кожен поміщик міг ставити вимоги до виконання священиками свої духовних обов'язків, навіть у разі їх необґрунтованості або особистої неприязні до священнослужителя.

Школа

У Павлівці при священикові Луці Цапукевичу діяла церковно-парафіяльна школа. З 1864 до 1875 року о. Лука був наглядачем церковнопарафіяльних шкіл у 3-му окрузі благочиння, а в 1865 році за особливу опіку про школи о. Лука отримав архієрейську подяку. Відомо про невелику школу в Павлівці при цвинтарі ще в 1790 році, згодом школа була в будинку, побудованому для священика (друга половина XIX століття). Отже, починаючи з XVIII століття павлівчани мали змогу давати освіту своїм дітям. Заняття проводили освічені священнослужителі, які закінчували духовні семінарії, деякі мали досвід викладання в духовних училищах. Діти священиків навчалися в духовних закладах і в подальшому продовжували справу своїх батьків або займали високе соціальне становище.

У другій половині XIX століття православна Церква зміцнилася в духовному житті і просвітництві. Віряни отримали більше соціальних і економічних свобод. Дворяни вже сім'ями почали ходити до церкви.

Серед таких у 1875 році був дворянин Онуфрій Демянович Кульчицький – 56 р., його дружина Устинія Герасимівна – 50 р., їхні діти: Павло – 21 р., Василь – 12 р., Олександра – 10 р., Феодора – 5 р., Анатолій Онуфрійович Кульчицький – 31 р. і його дружина Марина Олександрівна – 20 р. Нащадки Кульчицьких до сьогодні проживають у Павлівці і Калинівці, досліджують історію свого родоводу, беруть активну участь у церковному житті села.

Костянтин Цапукевич

Старший син священника Костянтин Лукич Цапукевич працював в Києво-Брестській біржі. Правління біржі вимагало підтвердження його громадянства. Як син священника, який до духовного звання не належав, але обіймав високу суспільну посаду, Костянтин Цапукевич претендував на високий статус почесного громадянства. Справа затягнулася на кілька років. Задіяно багато державних установ. Довідки видали пристав і благочинний Вінницького повіту, питання розглянула комісія Подільської Духовної консисторії і 26.01.1873 року Святійший Синод затвердив постанову про присвоєння Костянтину Цапукевичу звання почесного громадянства. Складним був шлях, але з благословіння батьків і по волі Божій заслужено оцінений світською і церковною владою, що підтверджує високий рівень освіти як священників, так і їхніх дітей.

Священик Володимир Цапукевич

У 1885 році був рукопокладений у священники Володимир Лукич Цапукевич, який почав служити в Павлівці після свого батька.

Родився Володимир Цапукевич 8.06.1855 року в с. Павлівка. Освіта домашня, у 1867 р. поступив до Тульчинського духовного училища, у 1873 р. до Подільської духовної семінарії, яку закінчив зі званням студента. У 1880 році згідно з резолюцією Його Преосвященства Іонуарія єпископа Балтського, вікарія Подільської єпархії Володимир Цапукевич призначений псаломщиком Св. Онуфрієвої церкви с. Слобода Кустовецька Вінницького повіту. 1883 року був наглядачем у Кам'янецькому духовному училищі. Єпископ Подільський і Брацлавський Іустін 16.06.1885 року рукопоклав його у священники села Павлівки Вінницького повіту.

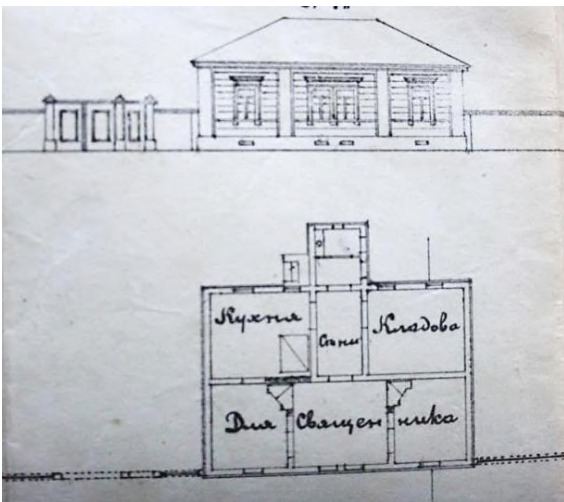
Одружений з Марією Ігнатівною, діти: Лариса і Ростислав.

У 1890 році закладений кам'яний фундамент, а в 1891 році побудували новий храм в Павлівці також на честь Святого Апостола Іоанна Богослова.

Василій Сутановський

У 1891 році псаломщик Василій Макарович Сутановський Височайше нагороджений золотою медаллю «За усердие» з нагоди 50 років зразкової і старанної служби.

Метричний акт його народження складено в селі Сальник у Христо-Воздвиженській церкві 16 січня, а хрещення здійснено 1 лютого 1818 року. Після виключення з приворотського повітового училища у червні 1839 року призначений у Павлівку указним дячком, а 14 липня 1842 року Преосвященнішим Іустином, єпископом Вінницьким, посвячений у стихарного дяка. Жонатий першим браком з Христіною Йосипівною, мав дітей: Анну та Олександрю.

Загальний план будинку священника (південь зверху)

Золота медаль «За усердие», якою нагороджено Василя Сутановського

Навіть коротка довідка про псаломщика Сутановського показує, що в Господа для всіх є право на покаяння в гріхах. А добрими справами во славу Всевишнього вже в земному житті можна сподобитися високих нагород. *«Покаяння є примирення з Господом через здійснення благих справ, протишлежних попереднім гріхам» (Прп. Іоанн Ліствичник).*

Храм Іоанна Богослова

Найчудовіший по достоїнству своєму з усіх будівель земних є храм. Хоча Бог присутній усюди, але в храмі присутність Його проявляється по-особливому, найбільш відчутним і найкориснішим для людини.

Храм є місце спілкування Бога з людьми: у ньому відбуваються всі Християнські Таїнства. Удень і вночі храм Божий оголошується славослів'ям Бога; для слів світу цього в ньому немає місця. Усе в храмі Божому свято: і самі стіни, і поміст, і повітря. Постійно оберігає його Ангел Божий (Свт. І. Брянчанинов).

Новозбудований храм у Павлівці був однокупольний, великих розмірів, установлений на кам'яній основі. Побудували його в центрі села, на горбочку, поряд із хатою священика Цапкевича. Обійшовся храм парафіянам у 11641 крб. 88 коп. Іконостас у ньому поставлений старий, із попереднього храму, чотириярусний, дерев'яний. Церковної землі в парафії: 2 десятини 1224 сажні біля церкви, орної землі 26 десятин 60 сажень, сінокіс 21 десятина 1102 сажні, молодого лісу 2 десятини.

Храм Іоанна Богослова в 30-х роках

Печатка церковного старости

За спогадами старожилів, біля храму була дзвіниця заввишки 12 м, на якій 12 дзвонів, відлитих у с. Байківці. Великий дзвін був дуже голосним, чути його було аж до Калинівки. Храм був побудований із дуба, який завозили з пиківських лісів, без жодного металевого цвяха. Перший ряд вікон був із звичайного прозорого скла, а в другому ряду було різнокольорове скло (жовте, червоне, зелене), що дуже прикрашало і звеселяло будівлю храму.

Поряд із храмом вишикувались стрункі ялинки. Попід огорожею росли величезні крилаті каштани. Неймовірна краса була навесні, коли вони зацвітали. Деревя-красені порівнювали із панікадилами, їхній цвіт, ніби свічки, палав навкруги. Територія храму огорожена високим цегляним муром, пізніше цеглу фарбували.

Нова влада

У 1919 році в село зайшли більшовики. Павлівчани повстали проти нової влади. Понад сотню людей різного віку з косами, вилами, мисливськими обрізами пішли на бронепοїзд Богунівського полку, що стояв у селищі Калинівка. Сили були нерівними, село постраждало за антибільшовицький виступ. Чекісти багатьох розстріляли відразу, спалили майже всі хати по центральній вулиці. Згодом заарештували сімох молодих павлівчан:

Довгополюка Антона Андрійовича,
Дичука Мирона Артемовича,
Криворучка Прокопа Максимовича,
Панасюка Макара Андрійовича,
Цимбала Романа Аврамовича,
Харитинича Павла Івановича.

Отець Володимир хотів заступитися за життя односельчан, але і сам був застрелений червоноармійцем при виході із храму. Похоронили священника Володимира Цапукевича ліворуч від церкви з північного боку⁴, а молодих павлівчан в одній могилі на цвинтарі біля лісу.

---

⁴ Місце поховання священника визначено за місцем устанοвлення хреста на могилі. У Павлівці була традиція на могилах священників ставити хрести зі східного боку, а в мирян – із західного боку.

З приходом влади більшовиків настали часи гонінь на Православну Церкву по всій країні. 20 січня 1918 року видано декрет «Про відділення церкви від держави». Згідно з ним, у Церкві були вилучені храми, земля, будівлі. Відбувалися жорстокі знущання над церковнослужителями. Як приклад, у Вінниці закатовано і вбито 2 священники, у містечку Червоному вбили священника Новіцького. У березні секретний лист: «...що більше число духовенства ми розстріляємо, то краще». А в жовтні виїзна Трійка ДПУ з Вінниці в Радівці Літинського повіту (*тепер Калинівського району*) за один день розстріляла священника К. Сухоставського і 98 православних вірян. Отже, усе закономірно, ніякої випадковості у вбивстві священника у Павлівці. У таких умовах годі було чекати на нового священника.

*Братська могила павлівчан
на цвинтарі біля лісу*

*Хрест на могилі о.Володимира
Цапукевича на цвинтарі біля дуба*

Після події із вбивством о. Володимира відсутні відомості про наступника-настоятеля в павлівській церкві до 1924 року.

Похід до храму після важких трудових буднів, богослужіння і сповідь у духовника були для селян святом. Без настоятеля храм осиротів. Не було повноти церковного служіння, але павлівчани часто будучи малограмотними, добре знали Господню молитву, Символ Віри, інші молитви, які допомагали в повсякдених справах і молитві до Бога.

Люди самоорганізовувалися, окремими групами співали псалми, піснеспіви, читали Псалтир, Євангеліє, молилися. У кожній групі була людина, яка могла читати, а решта уважно слухали про молитву, про Бога, про Спасіння і життя вічне.

Чудодійний Хрест

*На Хресті принесена жертва, а де жертва, там відпущення гріхів, там примирення з Господом, там радість і свято
(Свт. Іоанн Златоуст)*

У 1923 році відбулася значуща подія. За переказами односельчан і друкованими виданнями, при в'їзді в село Сальник стояв 6 метровий придорожній дерев'яний хрест і криниця біля нього (*через дорогу на захід від Хреста на той час були павлівські землі*). На західному боці хреста була закріплена ікона «Розп'яття з предстоящими», а на східному – «Пресвята Трійця».

7 липня близько 5-ої години ранку двоє червоноармійців перепочивали біля криниці. Один із солдатів відкрив по Хресту стрілянину, куля влучила в праве плече Ісуса Христа на іконі «Розп'яття з предстоящими». З пробитого кулею отвору потекла кров, солдати розгубилися від побаченого і перестали стріляти. Неподалік були люди, які також побачили це чудо із витіканням крові з простреленої рани розп'ятого Христа.

Звістка про кров на розп'ятті швидко поширилась по навколишніх селах, а отже, і в Павлівці, яка розташована майже поруч. Насупного дня священник с. Сальника У. Свінцицький проводив біля Чудо-Хреста богослужіння. Багато людей почали прибувати на поклоніння до Хреста. Ішли паломники з Поділля, Київщини, Волині, Галичини та інших регіонів України. Про масовість хресних ходів свідчать

публікації та спогади паломників, кількість яких у серпні сягала до 10 тисяч осіб.

Зафіксовані численні факти зцілень як православних, так і іновірців. Одна єврейка – вдова привела сліпого сина. Після покаючих молитов і прикладання до чудодійного Хреста, дитина була зцілена і почала бачити. Чудо відбулося, бо Бог хоче, щоб *«усі люди спаслися і досягли пізнання істини»* (1 Тим. 2, 4).

В історії Церкви було безліч справжніх чудес, і вони в усі часи її існування були одним із тих доказів, завдяки яким християнство, оточене з усіх боків смертельними ворогами, скоряло серця й уми багатьох людей. І донині перед людиною, що знайомиться зі Святим Письмом, з історією християнства, відкривається одне з найбільш вражаючих чудес – чудо збереження й поширення християнської віри серед страшних гонінь, диво існування Церкви.

До Калинівського Хреста йшли люди з хрестами, іконами й церковними піснеспівами. Один із таких піснеспівів «псалмів» записаний у с. Павлівці, а згодом віднайдений надрукованим в «Етнографічному віснику» за 1926 рік.

Калинівське чудо

В Калинівці на горбочку
Чистить солдат гвинтівочку.
Чистить же він вичищає
На Хрест Божий приціл має.

У Хрест Божий дерев'яний
Як вистрілив, зробив рану.
Зробив рану під рукою,
Полилася кров рікою.

Полилася кров рікою,
Йде народ туди товпою.
Йде народ молиться –
На Хрест Божий дивиться.

Коло Хреста того мати
Стала народ умовляти:
Простіть, люди, сину мому,
Сину мому проклятому.

Народ їй відповідає,
Нехай йому Бог прощає.
Щоб ти, сину, не вродився,
Бо весь народ встривожився.

Не плач, мамо, що вродився,
Що весь мир пробудився,
А то були вже заснули,
За Хрест Божий вже забули.

І до церкви не ходили,
Малих діток не хрестили.
Стали храми зачиняти –
В них театри встановляти.

Із академічних видань того часу читаємо: «У місцевостях ближче до Калинівки (*також і в Павлівці*) влаштовували загальні обіди для поклонників, а ті, прийшовши додому, улаштовували такі обіди в себе по селах. Прострелили Христа – казали селяни, пояснюючи розум цих обідів, і по ньому справляють обіди, як і по кожному покійникові».

«Поруч цих обідів для дорослих улаштовувалися й подібні дитячі обіди. Призначення їх ось яке: хутко Страшний Суд. Старі люди, що нагрішили багато, не мають тої ласки Божої, що діти. А звідси: хай моляться діти, які ще мало жили і не встигли нагрішити, які ще вірять у Бога. Може, вони випросять на довше життя людське, може, своїми молитвами одтягнуть надалі день Страшного Суду».

Подібні обіди для дітей, на цвинтарі біля хрестів у Павлівці, пам'ятають ще у 70-ті роки ХХ століття. Торжество моменту очікування, молитва, розповідь про маленького Ісуса Христа і на завершення спільна трапеза в колі своїх однолітків. Поєднання потреб

духовних і насущних було найкращою школою духовного просвітництва.

Незрозумілим, а відповідно і ворожим для влади, був духовний потяг людей, які в скрутну годину голоду, гоніння на Церкву йшли на поклоніння до чудесних проявів Божого Провидіння. Отже, влада за короткий термін ужила всіх можливих заходів для припинення масових дійств біля Калинівського Чудо-Хреста, але не змогла вплинути на духовні бажання і надії православного люду.

Священик Афанасій Здіховський

У важкі часи гонінь на Церкву, у 1924 році у село Павлівку призначений священик із Вінниці – Афанасій Гнатович Здіховський.

Отець Афанасій організував хресний хід із хрестами, хоругвами та іконами до поклонного чудотворного Хреста, що був у кінці села. Влада почала переслідувати священика, звинувачувала в поширенні хвороб через масові церковні заходи.

Настоятель храму проводив у церкві загальну сповідь, кожної служби всі присутні в храмі називали (тихо, про себе) свої провини, гріхи, отримували прощення і потім всі допускалися до Причастя.

О. Афанасій серед священиків і прихожан, 1932 рік

Отець Афанасій був благочинним і членом Вінницького церковного управління, у Павлівці часто збиралися священники на свої збори.

У 1932 році о. Афанасій переїхав до Вінниці, а в Павлівку приїздив тільки на службу. У 1935 році через переслідування влади о. Афанасій залишив парафію та виїхав на Донбас. Для заспокоєння людей влада поширювала чутки, що «піп Здіховський працює артистом у Вінницькій філармонії», а насправді на священника була відкрита кримінальна справа за антирадянську діяльність під час «церковних заходів у селі Павлівка».

Гоніння на священнослужителів було в душі безбожної влади. Використовувалися всякі домисли й напівправдиві факти для дискредитації духовних осіб. Незахищеними були члени Вінницького єпархіального управління, а як було нести слово Боже простим сільським священникам.

У Павлівці партійні лідери села збирали від населення підписи про ліквідацію храму. Проходили селом із хати в хату, від населення вимагали згоду (підпис) на руйнування церкви. Хто з людей не ставив підпису, вагався, відмовлявся – тому погрожували виселенням із села. Проте деякі місцеві жителі (Климчук Акуліна) збирали підписи за збереження церкви, відмовляли від наруги над храмом, умовляли не піднімати руки на святиню. Вони мали підтримку в дружніх павлівчан.

Антирелігійна агітація 30-х років

Проте влада послідовно й жорстко проводила свою лукаву справу, знаходила обгрутування своїм діям. Це і потреба індустріалізації країни, і механізація робіт на селі, і багато інших причин. За гарними обіцянками світлого майбутнього не враховувалися потреби конкретних людей і громад. Така політика призвела до голоду у 20-х і 30-х роках, цілеспрямованого руйнування традицій народу, його культурних і духовних цінностей.

Руйнування храму

На 1 листопада 1935 року у Вінницькій області було всього 110 храмів, деякі райони області не мали жодного офіційно існуючого храму. Не оминуло лихоліття і Павлівку.

У 1935 році осиротілий храм святого Апостола Іоанна Богослова за наказом більшовиків розібрали робітники залізничної станції «Голендри». Павлівчани не брали участі в руйнуваннях, тільки малі діти мали змогу спасати церковні ікони і богослужбові книги. За переказами односельців, лише два місцевих жителі допомагали робітникам руйнувати церкву. Панас Павлуник скинув Св. Плащаницю і топтався по ній ногами, як наслідок – ноги відняло, ходити не міг, а одну ногу взагалі ампутували. Андрій Недоснований (Миренів) скинув купола з хрестом, а після руйнування храму важко захворів і помер молодим.

«Усякий гріх і хула проститься людям, але на Духа хула не проститься людям...ні в цьому віці, ні в майбутньому»(Мф. 12; 31, 32).

Світла пам'ять про храм збереглася в переказах старожилів, які завжди згадували його добрими словами, вірили в Божі благі справи, надіялись на відновлення нового храму.

Священики - виселенці

*«Вам даровано, якщо про Христа,
не тільки в нього вірити,
але і за Нього страждати»
(Флп. 1.29)*

Вінницька область була і є прикордонною. Перед війною із зони, яка знаходилася менше 100 кілометрів від кордону, були виселені неблагодійні для влади люди. До таких неблагодійних були віднесені і священнослужителі.

У 1935 році в Павлівку почали прибувати на виселку священики із прикордної зони, їх ще називали «стокілометровці». За свідченням голови Павлівської сільської ради у 1936-37 роках Кобернюка Пахома Омеляновича, таких «виселених попів було 66». Священики-виселенці здебільшого працювали на будівництві залізничної станції «Калинівка II». Родини деяких із них залишилися в нашому селі на постійне проживання, одружилися, побудували житло, ростять дітей.

Важким видався 1937 рік. Із секретних даних оперативно-слідчої роботи УНКВС у Вінницькій області, за період з 1 червня до 1 грудня 1937 року арештовано 12299 осіб, із загальної кількості засуджених трійкою було 827 осіб «церковників і сектантів». З липня до грудня 1937 року в Павлівці постійно тривали арешти. Відомі кримінальні справи на «священиків-виселенців».

За антирадянську агітацію і зв'язок з «гетьманською пограничною бригадою» був заарештований і засуджений КОСТЮКЕВИЧ МОЙСЕЙ ДАНИЛОВИЧ, 1888 р.н., с. Коростятин Монастирського р-ну Тернопільської обл., українець, із службовців, освіта середня, протоієрей, одружений, мав 2 дітей, проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну, заарештований 25.07.1937 р. Звинувачуваний за ст. 54-10 ч.1 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС у Вінницькій обл. від 08.08.1937 р. за 14 днів засуджений до ВМП і через 12 днів після осуду розстріляний 20.08.1937 р. Реабілітований прокуратурою Вінницької області 09.12.1959 р.

Наступними були заарештовані:

МИСЛИБОРСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ФЕДОРОВИЧ, 1892 р.н., с. Лапківці Хмельницького р-ну Хмельницької обл., українець, із службовців, ієрей, одружений, 2 дітей, проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну. Заарештований 11.11.1937 р. Звинувачуваний за ст. 54-10 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС у Вінницькій обл. від 20.11.1937 р. засуджений до 10 р. виправно-трудових таборів (далі ВТТ). Помер на півночі Росії, в м. Печора 1941 року. Реабілітований прокуратурою Вінницької обл. 02.06.1989 року.

ЖОЛТКЕВИЧ ЙОСИП ФЕОФІЛОВИЧ, 1873 р.н., с. Михайлівка Ямпільського р-ну, українець, із служителів релігійного культу, освіта – Подільська духовна семінарія, протоієрей, одружений, проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну. Заарештований 27.10.1937 р. Звинувачуваний за ст. 54-10 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС УРСР розстріляний 13.12.1937 р. Реабілітований прокуратурою Вінницької обл. 03.04.1957 року.

Наприкінці 1937 року на павлівських священиків-виселенців відкрили гучну групову кримінальну справу за антирадянську агітацію.

Серед засуджених були:

БІЛЕВИЧ ФЕДІР ГРИГОРОВИЧ, 1895 р.н. с. Борівка Чернівецького р-ну, проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну, українець, із служителів релігійного культу, освіта середня, ієрей, одружений. Заарештований 02.12.1937 р. Звинувачуваний за ст. 54-10, 11 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС у Вінницькій обл. 09.12.1937 р. засуджений до 10 р. ВТТ. Реабілітований прокуратурою Вінницької обл. 08.10.1964 р.

ОСЕЦЬКИЙ ВОЛОДИМИР ЛЬВОВИЧ, 1884 р.н., с. Плоске Муровано-Куриловецького р-ну, проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну, українець, із священнослужителів, закінчив духовну семінарію, протоієрей, одружений, мав 2 дітей. Проживав у лісі на «Вільхівській дачі». Заарештований 02.12.37 р. Калинівським РВ НКВС, утримувався у Вінницькій тюрмі, звинувачуваний за ст. 54-10, 11 КК УРСР. Постановою трійки УНКВС у Вінницькій області від 09.12.1937 р. ув'язнений на 10 р. ВТТ. Помер в м. Куйбишев під час етапування. Реабілітований 08.10.1964 р. Вінницьким облсудом.

Священники-виселенці:

Білевич Федір Григорович   Осецький Володимир Львович

ЩЕРБАНЬ СЕМЕН ЯКОВИЧ, 1894 р.н. с. Польна Тернава Солобковецького р-ну, Хмельницької обл., проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну, українець, ієрей, одружений. Заарештований 02.12.1937 р. Звинувачуваний за ст. 54-10, 11 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС у Вінницькій обл. 09.12.1937 р. засуджений до 10 р. ВТТ. Реабілітований прокуратурою Вінницької обл. 08.10.1964 р.

СОРОЧИНСЬКИЙ АНТОН ВАСИЛЬОВИЧ, 1884 р.н. с. Пасат Балтського р-ну Одеської обл., проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну, українець, із священнослужителів, освіта духовна середня, ієрей. Заарештований 02.12.1937 р. Звинувачений за ст. 54-10, 11 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС у Вінницькій обл. від 09.12.1937 р. засуджений до 10 р. ВТТ. Реабілітований прокуратурою Вінницької обл. 08.10.1964 р.

СЕВЕРИНОВ ТИМОФІЙ ГАВРИЛОВИЧ, 1883 р.н. с. Попелюхи Муровано-Куриловецького р-ну, проживав у с. Павлівка Калинівського р-ну, українець, із священнослужителів, грамотний, ієрей, одружений, 4 дітей. Заарештований 02.12.1937 р. Звинувачений за ст. 54-10, 11 КК УРСР. За постановою Трійки УНКВС у Вінницькій обл. від 09.12.1937 р. засуджений до ВМП. Розстріляний 13.12.1937 р. Реабілітований

прокуратурою Вінницької обл. 08.10.1964 р. (від арешту до осуду – 7 днів, а до розстрілу – 11 днів).

Випуска про розстріл Северинова Т.Г.

Усі священники освічені, зі значним досвідом духовного служіння, тому і були небезпекою для атеїстичної влади. Основні звинувачування проти підсудних були в «організації антирадянської діяльності», яка виражалася в тому, що: «виселенці є неблагонадійними для влади»; вони «колишні священнослужителі»; у них «збираються віруючі люди»; «не підтримують колгоспи», а відповідно хочуть їх розвалити і т. ін. За показами свідків, звинувачувані говорили: «Гріх працювати в неділю», «влада «червоного дракона» не дає переселенцям нічого робити», «церкви відкривають люди, які будуть при владі, заставляють комуністів будувати Церкви». Свідки по справах повторюються, а будь-які істотні звинувачування відсутні.

Не варто шукати недоліків у веденні слідства, адже воно мало політичний характер. Священники були носіями духовного зерна, стійко переносили як фізичні випробовування, так і духовні наруги. Порізному поступали люди, в тому числі і священники, у ті важкі часи гонінь на Церкву, але найбільш сильні продовжували нести свою духовну ношу. За це вони були гонимі, судимі, їх виселяли, катували, розстрілювали, але все переносили з вірою в Божий промисел своїх страждань, з вірою в майбутнє спасіння і життя вічне.

Звинувачувані священники не визнали своєї провини. Проте доля їх була повністю вирішена в дусі того часу. На підставі постанови Трійки

УНКВД УРСР у Вінницькій обл. від 9 грудня 1937 року, Северинова Тимофія Гавриловича розстріляли з конфіскацією майна. Священиків Білевича Ф. Г., Осецького В. Л., Сорочинського А.В. і Щербаня С.Я. ув'язнили в ВТТ на 10 років.

Нібито гуманний вирок «...10 років ВТТ», а насправді це безтерміновий розстріл. Переважна більшість таких засуджених гинула на пересилках або зникала безвісти в жорнах державного «конвеєра смерті».

У 1938 році арешти тривають.

ТРЕМБОВЕЛЬСЬКИЙ ТИМОФІЙ ПЕТРОВИЧ, 1875 р.н., с. Петрашівка Ямпільського р-ну, українець, освіта – Подільська духовна семінарія, із духовенства, протоієрей, проживав у с. Павлівка Калиновського р-ну, заарештований 23.06.1938 р. За постановою ОС УНКВС від 19.01.1939 р. звільнений. Вирок як виняток із загальної схеми звинувачень ту жахливу пору. Реабілітований прокуратурою Вінницької обл. 15.01.1990 р.

Важко сказати, хто як міг би поступити в жахливих умовах допиту, схиляння до співробітництва з каральними органами, пропозиціями зріктися віри. Якщо заглянути у своє серце, то чи є там бажання бути послідовниками священиків-мучеників. Тому будемо звертатися до Бога з проханням у спокої проявляти свою віру. *Боже, милостив буди мені грішному (Лк. 18.13).*

Слідча справа на священнослужителів

*«Вірою вони приймали скорботи і страждання, як дари від Бога»
(Свт. Ігнатій Брянчанінов)*

Не встигли завершити кримінальні справи на священиків-виселенців у Павлівці і навколишніх селах, а уже відкриті інші по колишніх священнослужителях.

У с. Павлівці в 30-х роках проживав син розстріляного священика Володимира Лукича Цапкевича, уродженець Павлівки, колишній священик в селі Байківка Ростислав Володимирович Цапкевич, а також диякон в Павлівці з 1924 до 1935 року – Московець Яків Арефійович.

У червні 1938 року священник Ростислав Цапукевич і диякон Яків Московець разом із колишніми священниками Дверницьким Михайлом Гнатовичем із Калинівки і Войчишин-Стахмичем Антоном Васильовичем із Сальника були звинувачені як члени «антирадянської націоналістичної повстанської організації».

Із їхньої судової справи дізнаємося, що:

ЦАПУКЕВИЧ РОСТИСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ, 1887 р.н., с. Павлівка, українець, із священнослужителів, закінчив Кам'янець-Подільську духовну семінарію у 1913 році, з 1913 р. священник у с. Політанки Ямпільського повіту, з 1917 до 1929 роки в с. Байківка Калинівського району, протоієрей, дружина Раїса Логінова, дочка Тамара. З 1935 року працює обліковцем у колгоспі ім. Леніна с. Павлівка. Заарештований 24.06.1938 р. Калинівським РВ НКВС, утримувався у Вінницькій тюрмі, звинувачуваний за ст. 54-2, 7.11 КК УРСР.

МОСКОВЕЦЬ ЯКІВ АРЕФІЙОВИЧ, 1884 р.н., українець, із селян, дружина Анастасія, син Микола. З 1920 р. диякон у с. Гавришівка, з 1924 до 1935 року диякон у с. Павлівка. З 1936 р. дезинфекатор на станції Калинівка. Заарештований 24.06.1938 р. Калинівським РВ НКВС, утримувався у Вінницькій тюрмі, звинувачуваний за ст. 54-4, 7,11 КК УРСР.

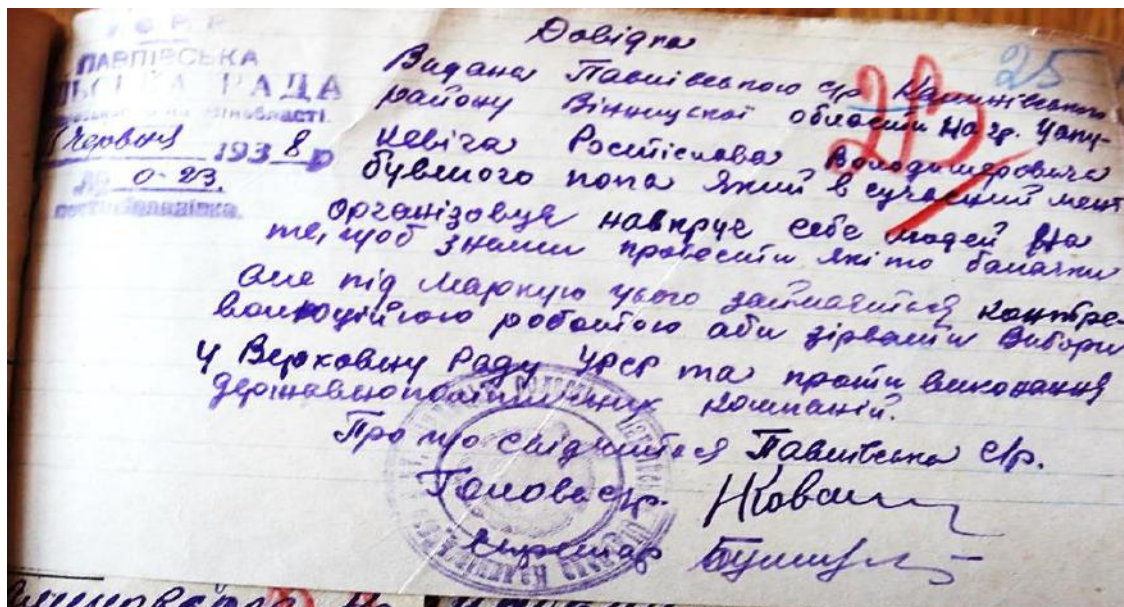
ДВЕРНИЦЬКИЙ МИХАЙЛО ГНАТОВИЧ, 1884 р.н., с. Чуків Брацлавського р-ну, проживав у с. Павлівка, українець, із священнослужителів, сторож кінотеатру в Калинівці. Заарештований 23.06.1938 р. Калинівським РВ НКВС, утримувався у Вінницькій тюрмі, звинувачуваний за ст. 54-2, 11 КК УРСР.

ВОЙЧИШИН-СТАХМИЧ АНТОН ВАСИЛЬОВИЧ, 1893 р.н., с. Стодольці Жмеринського р-ну, проживав с. Сальник, українець, дружина, дочка, учитель, із священнослужителів, табельщик на будівництві залізничної дороги. Заарештований 23.06.1938 р. Калинівським РВ НКВС, утримувався у Вінницькій тюрмі, звинувачуваний за ст. 54-2, 11 КК УРСР.

Основними звинуваченнями для всіх затриманих є «участь у антирадянській націоналістичній організації», «проведення контрреволюційної агітації», «вербування нових членів», «шкідництво

в колгоспі», «прививання націоналістичних поглядів», «робота по зриву виборів».

Згідно з допитами, у розкритій організації була «основна і кінцева мета: від'єднання України від Радянського Союзу, шляхом повстання в тилу Червоної Армії в момент війни фашистських держав проти СРСР і встановлення «Самостійної Української держави».

Довідка на Ростислава Цапукевича із Павлівської сільської ради

За матеріалами довідки, виданої головою Павлівської сільської ради, «Цапукевич Ростислав Володимирович, колишній піп, організовує навколо себе людей і займається контрреволюційною роботою, аби зірвати вибори у Верховну раду УРСР».

Осуд очевидний, але свідки по слідству, павлівчани, не надають жодних прямих свідчень проти Ротислава Цапукевича і Якова Московця. Свідок із Калинівки Лейбман Пинь Шимович вказує, що «батько звинувачуваного Володимир Цапукевич був убитий в 1918 або 1919 році»⁵, тобто тоді, коли в село зайшли представники нової більшовицької влади.

⁵ Офіційне свідчення про вбивство о. Володимира Цапукевича

За сучасними спогадами односельчан, священник Ростислав Цапукевич був доброю, розумною людиною, цікавим співрозмовником. У будинку в них було завжди людно: одні йшли за порадою, інші – за допомогою. У священника була донька Тамара, але щодня в них було дітей, як у дитячому притулку. Отець Ростислав розповідав притчі, повчальні історії, навчав молитися, чим виховував у дитячих серцях любов до Бога і до ближнього, доброту, повагу, щирість... Павлівчани знали про переслідування о. Ростислава, наскільки могли підтримували, часто йшли за порадою або почитати Псилтир, запрошували здійснити обряди і Таїнства Православної віри. Зі священником завжди біли довірливі і душевні стосунки, у ньому відчувався дух Божої благодаті і духовного покликання.

Радянська влада спонукала о. Ростислава до письмової відмови від релігійних вірувань і зречення від сану. Священник не зрікся віри, за що і був арештований та судимий.

На допитах, які проводив оперуповноважений 9-го відділу УГБ ВОУ НКВС Збаранчук, усі підсудні визнали себе «учасниками антирадянської націоналістичної організації», але на суді, який відбувся 20 червня 1939 року, усі звинувачувані по справі відмовилися від своїх свідчень.

Вирок по Московцю і Цапукевичу був таким: «Московця Якова Арефійовича позбавити волі в виправно-трудовах таборах у далеких місцевостях СРСР на п'ять (5) років з обмеженням у правах на три роки. Цапукевича Ростислава Володимировича за недоказаністю злочину – «виправдати».

У 1937-1939 роках були репресовані 25000 церковників з України, з яких 22000 осіб «безслідно зникли».

Сутність цих невинних страждань священнослужителів може бути зрозуміла тільки з вірою в те, що зі смертю тіла закінчується не життя, але лише її серйозний підготовчий етап до вічності, і що жодне страждання не залишається без великої і вічної винагороди Божої.

Апостол Павло писав: «... *нинішні тимчасові страждання нічого не варті порівняно з тією славою, яка відкривається в нас*» (Рим. 8, 18).

Під час війни

*Прийдіть до Мене, усі струджені та обтяжені,
і Я заспокою вас* (Матвія 11.28)

На 1941 рік у Вінницькій області не залишилося жодного відкритого храму. Це пояснюється прикордонною зоною єпархії, де особливо жорстоко викорчувалося все релігійне. Уже відомі священники-виселенці із 100-кілометрової прикордонної зони і розправа над ними. Церковне життя відбувалося переважно в приватних будинках і зачасту нелегально.

З приходом німецько-фашистських загарбників дещо послабилося гоніння на Церкву. У серпня 1941 року у вінницьких храмах розпочалися Богослужіння. Але ще в жовтні у Вінницькій єпархії віднайшли тільки 150 православних священників.

У Павлівці на той час проживав священник Ростислав Цапкевич. Восени 1941 року павлівчани зі священником обладнали під церкву новозбудований клуб. На будівлі встановили хрест, у залі до стелі прикріпили панікадило, зробили іконостас, його розмалював місцевий художник Степан Маздигонів. Отець Ростислав Цапкевич одягнув ризи і проводив богослужіння, вінчав молоді пари, хрестив дітей...

Клуб у 70-х роках

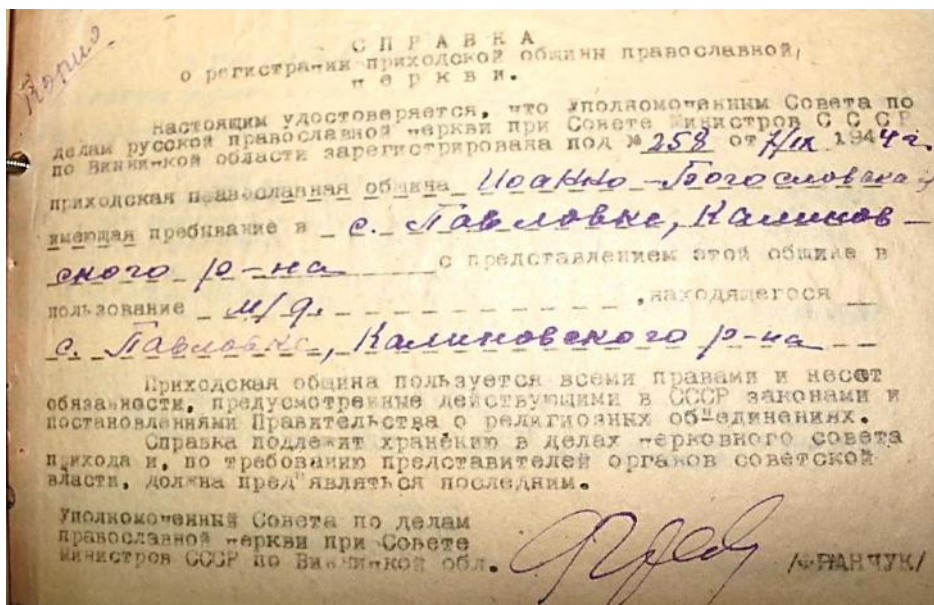
У селі працювала церковно-приходська школа. Виходець із Західної України Генік читав школярам Закон Божий. Здебільшого учні були переростками по 9-15 років. У школі дітей готували для

церковного хору. Уроки розпочиналися співом „Царю Небесний...” і молитвою „Отче наш...”, „Богородице Діво...”. Діти, молодь і дорослі ходили до церкви в неділю і свята. Під час недільного богослужіння в храмі було людно. Проте одного разу приїхали окупанти і прямо зі служби забрали молодь на роботу до Німеччини. У селі залишилися здебільшого жінки, діти, інваліди.

З червня до жовтня 1943 року священики Вінницької єпархії брали участь у розкопках й організації перезаховань тіл репресованих, розстріляних НКВС у 30-х роках у м. Вінниці. Усього було 19 перезаховань. Перезаховано 9439 тіл, серед них упізнано 675 осіб, з них 72 особи духовенства, навіть єпископ Інокентій (Тихонов). Невідома участь павлівчан у перезахованнях, але відомо, що були розстріляні священики, які проживали в Павлівці, цих священиків міг знати і о. Ростислав Цапукевич.

Жорстокі були роки перед війною, але прийшло лихоліття ворожої окупації. Проте люди продовжували трудитися, служити Божим справам.

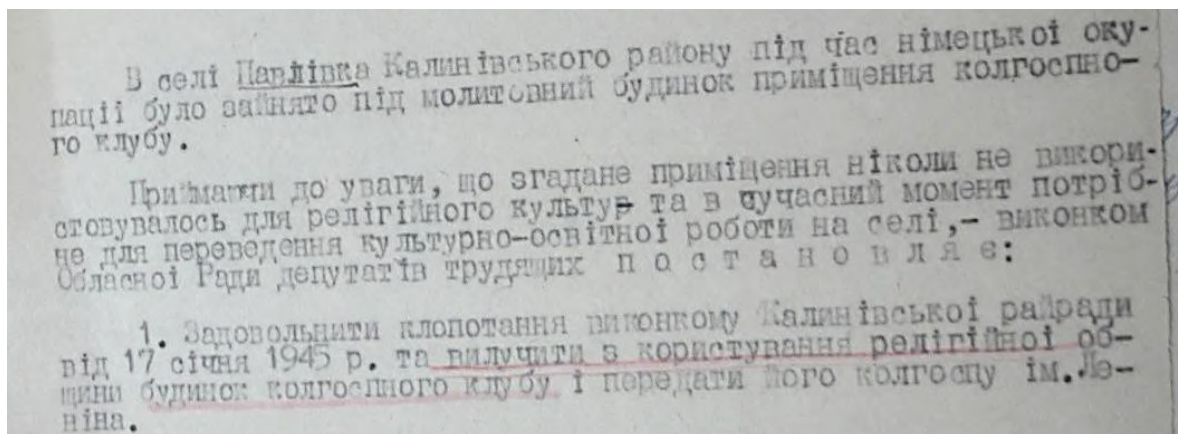
Довідка про реєстрацію церковної громади

Під час війни дячихою в церкві була Марія Самсонюк (Самсончина), що проживала на Беїві. Згодом дячихою стала колишня ігуменя Браїлівського монастиря Валерія (Марія Осауленко), яка почала керувати церковним хором. Владика з Вінниці говорив: «Матушка Валерія не заривайте талантів, співайте».

У березні 1944 року село Павлівку звільнено від ворога.

7 вересня 1944 року була зареєстрована православна громада Іоанна Богослова в с. Павлівка

Влада вимагала від священика звільнити приміщення церкви під клуб, а іншого приміщення й місця під церкву не надавала.

Витяг із довідки про використання сільського клубу

Сім'ю Цапкевичів виселили з їхнього помешкання, а будинок віддали під школу. Отець Ростислав разом із сім'єю перейшов жити в хату, яка була розташована на цвинтарі біля старого дуба.

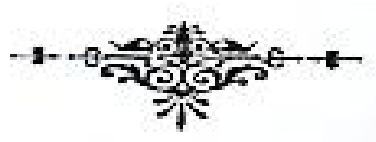
Павлівчани бажали мати храм, у якому можна було б проводити богослужіння. Будувати в часи війни не мали можливості. У безвихідній ситуації Ляхвинчук Марія Федорівна запропонувала отцю Ростиславу обладнати під храм світлицю в її хаті. Так найкраще місце в хаті було обладнане для богослужінь, а на кухні жила господарка з малолітньою донькою Ольгою. (*Ольга Іванівна Харчук (Ляхвинчук) на сьогодні трудиться в павлівському храмі касиром*). В оселі Ляхвинчук Марії храм перебував з 1944 до 1947 року.

Ляхвинчук Марія з дочкою Ольгою, 1956 рік   *Харчук Ольга Іванівна*

Домовий храм був малим для вірян села. Тоді тільки хористів було до десяти осіб, а через труднощі життя люди почали тягнутися до церковних справ. Віряни гуртуватися навколо духовного отця, вірили в Божі справи, у те, що Господь не залишить їхніх бажань окормлятися Божим духом у новому храмі.

2. Храм ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість»

*Кожен воскресне, одітий справами своїми,
як одежею, добрі вони або злі
(Прп. Авва Ісая)*

Розбудова храму й церковнослужителі

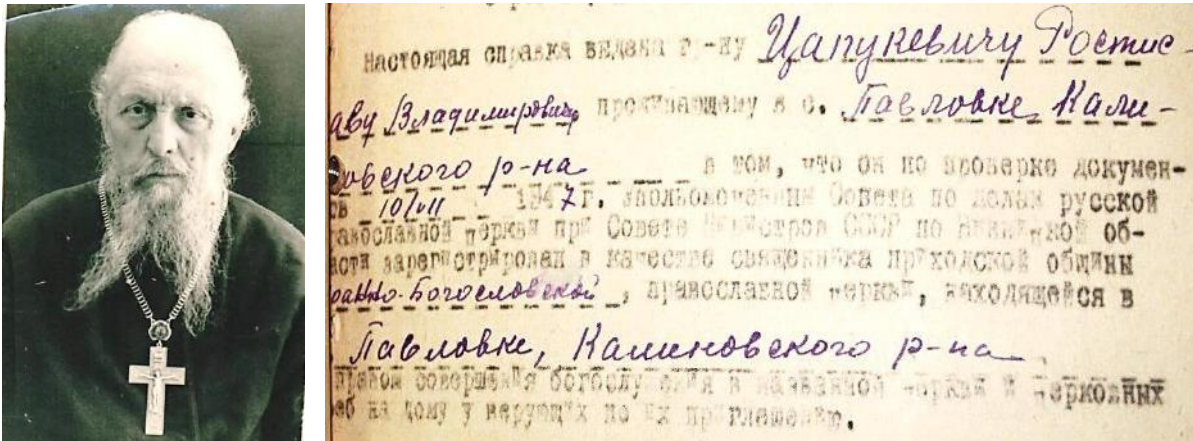
Священик Ростислав Цапукевич і парафіяни просили владу виділити обіцяне приміщення або землю під будівництво храму, на що постійно отримували відмову. Бажання мати храм було надзвичайним.

Гуменчук Семен Несторович із сім'єю (зліва)

Уже була організована релігійна громада, віряни регулярно ходили на богослужіння, відкривали душу до покаяння і споживання Божих дарів

Після одного з богослужінь місцевому жителю Семенові Нестеровичу Гуменчуку приснився сон, у якому йшлося про те, щоб не гаяти часу, а будувати храм на цвинтарі.

Фото і посвідчення священника Ростислава Цапукевича

Семен Гуменчук був здивований сновидінням, бо на цвинтарі не було місця навіть для могил. Семен Нестерович розповів цей сон священнику та односельчанам. Дійшли думки: розгорнути могили і розпочати будівництво.

У 1946 році отець Ростислав організував будівництво нового храму. На місці розташування вівтаря засипали і розрівняли два великих кагати. У цих „кагатах” під час голодомору 1932-33 років ховали людей, зносили на ряденцях покійників і масово покладали в могилу. Кагати день за днем продовжували, лише зверху присипали землею.

Приходили сумні аналогії. У часи гонінь на християнство в перші три століття була практика служінь на гробах померлих християн. Тут на могилах їх ніхто не переслідував, тут було безпечно, немов находилися між минулим і майбутнім світлим Воскресінням.

А в тій ситуації була спільна могила односельчан, які стали безневинними жертвами безбожної політики влади. Не всіх покійників хоронили за православними традиціями, не завжди були можливості і сили. Люди вмирали сім'ями. Минуло зовсім мало часу з пори масових поховань, страх і страждання були зовсім свіжі, сумнівів безліч. Але

люди з молитвою до Бога, з надією вимолити гріхи невиннопостраждалих односельчан розпочали справу.

Церкву на цвинтарі будували «толокою» і за кошти вірян. Люди в післявоєнні роки жили бідно, грошей не було. Жертвували на будівництво хто що міг: околоті зносили, їжу готували. Робітників тоді не наймали, а працювали во Славу Божу всім селом. Приїздили на допомогу віряни з Мізякова, Гущинець, Кам'яногірки. На „Скалі” рвали камінь, клали під стовпи. Лісник Оксентій Тригопчук виділяв на будівництво храму дерево. Залишки околотів продали, купили цвяхи і бляху для покриття церкви.

Духовний настрій був надзвичайний, адже всі громадою будували Божий храм. Труднощі великі, післявоєнний період, голод, але люди бажали насамперед втамувати голод духовний. Старий зруйнований храм ще був в очах багатьох людей, храм у колишньому клубі – як малий ковток духовних потреб, служіння в домовому храмі – як вимушений захід у безвиході, а тут – будівництво нового вистражданого Божого храму. Ніхто не змушує, а головне – щоб не заважали. І все збулося по волі Божій.

У 1947 році закінчили будівництво храму і назвали в честь дня початку Богослужінь „Усіх скорботних Радість”⁶. На святковій службі були присутні священики благочиння. Після завершення служби відбулася святкова трапеза (обід) для священиків і вірян.

Присутність у новозбудованому храмі є найбільшим щастям для вірянина. Святий пророк Давид, хоча був царем, хоча мав великі чудові палати, хоча мав усі засоби земної насолоди та веселощів, але, розглянувши все і оцінивши все належно, сказав: *«Одного прошу я у Господа, одного бажаю, щоб жити мені в домі Господньому усі дні життя мого, дивитись на красу Господню, щоранку молитися у храмі Його»* (Пс.26; 4). Цар Давид багато потрудився, але не дано йому

---

⁶ В офіційних церковних документах до 1999 р. трапляються назви церкви в с. Павлівка «Свято-Іоанно-Богословський» храм і храм «Ікони «Усіх скорботних Радість». Після 2001 року використовується тільки назва храму «Ікони «Усіх скорботних Радість». Далі по тексту подано назви храму згідно з офіційними документами.

побачити новий Єрусалимський храм за ті кровопролиття, які відбувалися за його царювання.

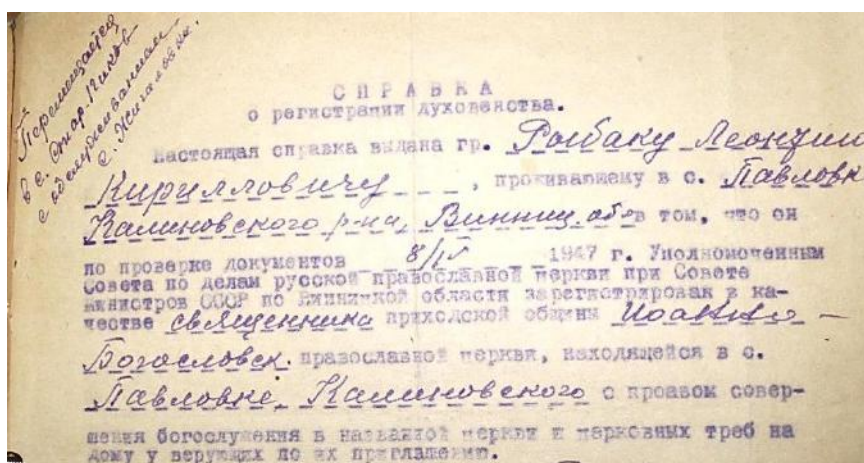
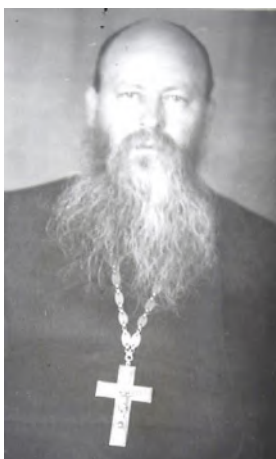
У Павлівці, по волі Божій, відбудували новий храм. Старостою церкви обрали Семена Нестеровича Гуменчука, який вів облік усіх витрат від початку і до закінчення будівництва храму. Паламарем у церкві був Прокіп Палящий, який жив біля старого ставка. Активними в організації будівництва, ніби прорабами, було подружжя Білосор (Капчоня) Параска і Яків. Згодом ліворуч від церкви побудували

Церковний хор села Павлівка, 1947 р. Верхній ряд: Федір Гуменчук (Коліш), Гнат Щербань (Качкодой), отець Ростислав Володимирович Цапукевич, Василь Олійник, Терень Майстрів, Настя Любчик; середній ряд: Йосип Причишин (Воловик), Катя Гринчук (Бараниха), Ганя Гуменчук (Романишина), дячиха Марія Федорівна Осауленко (ігуменя Валерія), Дімна Панасюк (Качуриха), Гапка Майстрового Тереня, Прокіп Палящий; нижній ряд: Міша Гуменчук (Романишин), Танька Гуменчук (Романишина), Поля Олійник

хатину, у якій потім жила черниця. Місця для цвинтаря біля церкви було мало, і Годзик Христя віддала частину свого городу під цвинтар.

Влада не могла спокійно дивитися на духовний порив церковних громад. У 1947-50-х роках знову посилювалися репресії. Згідно з доповіддю міністра МВС «на Україні з 1.01.1947 до 1.06.1950 року було заарештовано за пособництво німецько-фашистським окупантам і активну підпривну діяльність проти СРСР та зв'язку з націоналістами 679 православних священиків». Цим пояснюється, чому раніше судимий як член «антирадянської націоналістичної повстанської організації» священик Ростислав Цапукевич у 1947 році передав справи по павлівській церкві священику Леоніду Кириловичу Рибаку.

Фото і посвідчення о. Леоніда Кириловича Рибак (1947-48 рр.)

По волі Божій наступного 1948 року в селі знову служив о. Ростислав Цапукевич. Так у постійних духовних тривогах продовжувалося духовне життя в Павлівці й усій країні.

Священик Ростислав проявляв турботу про людей, допомагав хворим, садиноким, пристарілим і сиротам. Це особливо відзначали односельчани порівняно з бездушністю офіційної влади, яка відстоювали тільки державні плани чергових п'ятирічок, не мала часу і часто не бажала розібратися в потребах конкретної людини. Унаслідок цього зросла кількість людей, які відкрито дотримувалися релігійних поглядів.

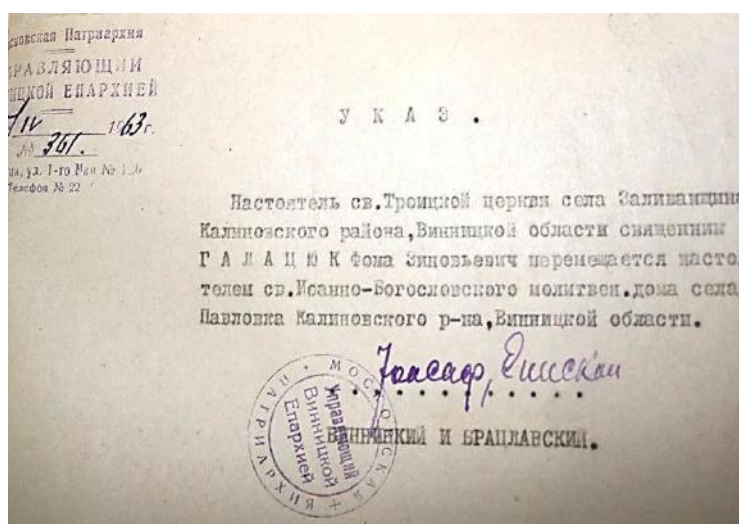
У 50-х роках ХХ століття о. Ростислав переховав свого батька о. Володимира на цвинтарі біля церкви.

На початку 60-х років священник Ростислав почав хворіти, у нього була мокра екзема, ноги ятрили, не міг ходити. Його єдина донька Тамара вийшла заміж і проживала в Кам'янці-Подільському із сім'єю, вона забрала до себе хворого батька. Священник Ростислав Цапукевич дав заповіт, щоб його поховали в Павлівці.

Помер о. Ростислав Володимирович Цапукевич улітку 1978 року. Похоронили священника на цвинтарі біля церкви, за вівтарем, зі східного боку. Обід готували в Томчук Євдокії Андріївни, яка жила через дорогу від церкви.

*Могила священника
Ростислава Цапукевича*

Указ на священника Хому Галацяюка

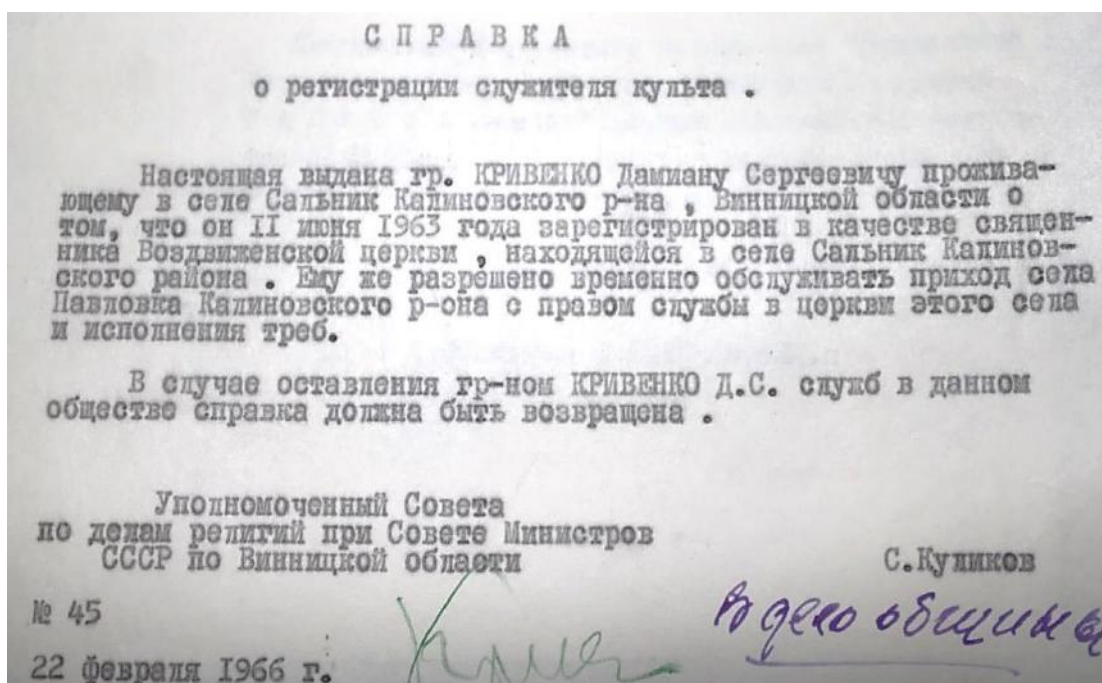
Священник Ростислав Володимирович служив в с. Павлівка з 1941 до 1963 року (близько 22 років), його батько Володимир Лукич – з 1885 до 1919 року (37 років), дід Лука – з 1840 до 1885 року (45 років), разом дід, батько й онук служили в Павлівці близько 104 років.

Звання наставника і священника досить важливе і гідне здивування, і воістину Божественне благовоління потрібно для того, щоб був вибраний достойний (Свт. Іоанн Златоуст).

Нелегким видалося це 100-ліття духовного служіння трьох поколінь священиків Цапукевичів. Тут і період кріпосного права з його безправ'ям, розбудова нової церковної школи, побудова нового храму, прихід нової влади і вбивство священика, руйнування храму, судові справи на священиків, період війни і відновлення богослужінь, домовий храм, побудова нового храму. Змінювалися епохи, відбувалися грандіозні соціальні випробування, але не прикорочувався безперервний хід церковного життя. Люди гуртувалися біля своїх священиків, вірили в майбутнє Воскресіння і життя вічне.

У квітні 1963 року прибув до Павлівки священик Хома Галацюк із Заливанщини, але уже в червні обслуговував парафію села Павлівка священик з Воздвиженської церкви у с. Сальник Даміан Кривенко.

Довідка про служіння в с. Павлівка священика Даміана Кривенка

Священик Йосип Андрущенко

З 4 квітня 1966 р. в павлівській церкві відправляв службу Божу священик Йосип Павлович Андрущенко, родом із села Мізяківська Слобідка. Священика привозили на службу підводою, у нього була нерозбірлива мова, він був контужений під час війни.

Портрет о. Йосипа та його могила в с. Мізяківська Слобідка

Дружна була церковна громада при о. Йосипові. Тільки хористів було 11 осіб, із них 7 – ще від часу відновлення церкви в період війни. Віряни облагородили територію церкви, прикрасили стіни храму іконами й розписами. У цей час був оновлений склад церковних активістів – «церковна двадцятка».

С П И С О К

хористов религиозного общества
села Павлівка сельского Совета
района Калиновского области за 1974 г.

№ п/п	Фамилия, имя, отчество	Год рождения	Образование	Место работы и занимаемая должность	Домашний адрес	Стаж пребывания в хоре
1.	Тукесичи Оксана Степ.	1893	4 кл.		с. Павлівка	с 1941
2.	Тукесичи Федор Григ.	1890	2 кл.	исполнитель комхоз.	—	с 1943
3.	Тукесичи Алексей Фед.	1911	3 кл.	—	—	с 1941
4.	Тресичи Владимир Степ.	1930	4 кл.	комхоз злем - лавки	—	с 1946
5.	Алексеевичи Александр Сем.	1930	5 кл.	комхоз фабрик работ.	—	с 1948
6.	Косовичи Александр Мф.	1936	7 кл.	комхоз злем лавки	—	с 1955
7.	Ковалевичи Григорий Степ.	1891	3 кл.	исполнитель комхоз.	—	с 1941
8.	Кегаєи Алексей Степ.	1894	2 кл.	—	—	с 1941
9.	Савиновичи Александр Степ.	1896	3 кл.	—	—	с 1941
10.	Олексичи Алексей Степ.	1927	4 кл.	комхоз фабрик работ.	—	с 1943
11.	Лобичи Алексей Степ.	1903	2 кл.	исполнитель комхоза	—	

Председатель исполкома Павловского сельского совета
с секретарь *[подпись]*

Список церковного хору в с. Павлівка в 1974 році

СПИСОК

Членов 20-ки религиозного общества
села Павлівка сільського Совета
района Калинівського області за 1974 г.

№ п/п	Фамилия, имя отчество	Год рождения	Образование	Место работы и занимаемая должность	Домашний адрес	Стаж пребывания в 20-ке
1	Гуцалюк Трааків Сидор	1899	1 кл.	немає	с. Павлівка	с 1941/с 1941
2	Воловичко Євдоким Осип	1899	2 кл.	немає	—	с 1967
3	Годзак Лесер Аким	1907	4 кл.	—	—	с 1967
4	Вайан Евдоким Федор	1913	3 кл.	—	—	с 1967
5	Коваль Іван Федор	1901	3 кл.	—	—	с 1967
6	Покляк Федор Іван	1899	1 кл.	—	—	с 1967
7	Мересюк Іван Іван	1901	3 кл.	—	—	с 1967
8	Саломон Іван Іван	1905	3 кл.	—	—	с 1967
9	Головатюк Іван Іван	1901	2 кл.	—	—	с 1967
10	Головатюк Іван Іван	1901	2 кл.	—	—	с 1967
11	Головатюк Іван Іван	1909	1 кл.	—	—	с 1967
12	Слободянюк Іван Іван	1910	2 кл.	—	—	с 1967
13	Головатюк Іван Іван	1910	1 кл.	—	—	с 1967
14	Слободянюк Іван Іван	1903	1 кл.	—	—	с 1967
15	Осауленко Іван Іван	1906	4 кл.	—	—	с 1941
16	Лесер Іван Іван	1888	3 кл.	немає	—	с 1967
17	Коваль Іван Іван	1909	1 кл.	—	—	с 1967
18	Головатюк Іван Іван	1906	3 кл.	—	—	с 1967
19	Головатюк Іван Іван	1910	2 кл.	—	—	с 1967
20	Слободянюк Іван Іван	1912	2 кл.	—	—	с 1941

Председатель церковного общества Павлівка с/Совета
государственный служащий
с секретарем А. С. Сидоренко

Список церковних активістів у 1974 році

Павлівчани дорожили своїм духовним наставником. Але священник Йосип важко хворів, із середини 70-х років він уже не міг проводити богослужіння. Помер о. Йосип 4 травня 1979 р., похований у с. Мізяківська Слобідка. Періодично могилу священника відвідують павлівські віряни.

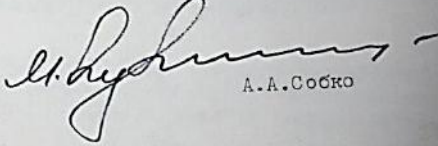
Деякий час в селі не було постійного священника. Богослужіння відбувалися нерегулярно. За переказами, ігуменя Валерія (Осауленко), Настя Лизьова вчитали Псалтир і поїхали до Вінниці просити настоятеля в церкву. Спершу не було результату. Згодом зустрілися із земляком Мілетієм Кульчицьким, який працював в облвиконкомі, і той пообіцяв допомогти в розв'язанні питання з призначенням священника. У Павлівці з 1977 року почав служити ієрей Василій Кушнір.

З травня до листопада 1978 року настоятелем Іоанно-Богословської церкви в Павлівці значився священник Лавр Петрович Петрук, який проживав у м. Вінниця. Люди були незадоволені рідкими приїздами священника до села, тому вирішили на сході знову просити постійного настоятеля.

Настоящим подтверждается, что гр-н ПЕТРУК
Лавр Петрович, проживает в гор. Виннице, ул. Киевская 78
/ указать фамилию, имя, отчество и адрес местожительства /
является СВЯЩЕННИКОМ
/ священником, диаконом,
св. Иоанно-Богословской церкви православного религиозного общества
указать церковь, мечеть, костел, название религиозного
общества находящегося в селе Павловка
село, район, город
Калиновского р-на, Винницкой области. / Поручается обслуживать
точных адрес . приход /.

В случае оставления служб в данном обществе справка
подлежит возврату

1 Уполномоченный Общество
по Винницкой области

А.А.Соско

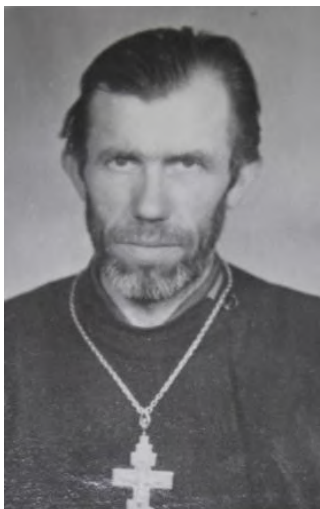
№ 33
"16" мая 1978 г.

Довідка про служіння священника Лавра Петрука

З 26 грудня 1978 року ієрей Василій Кушнір знову став настоятелем церкви у с. Павлівці і одночасно опікувався Христо-Воздвиженською церквою у с. Сальник.

Понад два століття в Павлівці служили дві династії священників, а за 15 років (з 1963 до 1978 року) помінялося шість священників. Багато спокус пережили павлівчани з частою зміною настоятелів церкви. Священникам також служилося нелегко. Постійна увага партійних працівників, антирелігійна пропаганда, зміна парафій, але все минулося. У село повернувся служити настоятель, який побажав у ньому жити.

Протоієрей Василій Кушнір

Я, Кушнір Василь Артемович 1929
года рождения, родился в селе Клебань
Тулчинского района Винницкой области.
Родители мои Артемий и Феодосия
были украинцы и занимались сельским
хозяйством. В праздничные дни я вместе
с отцом и матерью ходил в церковь.

Фото ієрея Василя Кушніра і витяг з його автобіографії

Василь Артемович Кушнір народився 1929 року в с. Клебань Тульчинського району, закінчив 7 класів, служив в армії, працював водієм, мав дочку і двох синів, які згодом стали священиками. Рукопокладений в сан священика 8.11.1977 року єпископом Вінницьким і Брацлавським Агафангелом (Саввін) у Свято-Димитрівській церкві села Стадниця. З 17.11.1977 року направлений настоятелем Іоанно-Богословської церкви у с. Павлівку. Згодом був настоятелем Іоанно-Богословської церкви у с. Холявинці, потім Христо-Воздвиженської церкви у с. Сальник. З грудня 1978 року ієрей Василій Кушнір знову в Павлівці.

Спочатку священик винаймав у Павлівці житло, а потім придбав власний будинок. Жителі с. Сальник були незадоволені, що о. Василій приділяє їм менше часу й уваги. Були навіть скарги до єпархії на служіння священика. Павлівчани поважали свого вимогливого й строгого настоятеля. Регулярно відвідували богослужіння, прикрашали храм і церковні будівлі. Духовні чада отця турбувалися і підтримували о. Василя, коли йому потрібно було йти на відпочинок у 70 років.

Ми, нижче підписані гада протодієпрес-
Василія, просимо Ваше високопреосвя-
щенство, Владико-Міколайе не замша-
ти нас без духовника. Нає хвилююче
ситуація, що ми хочемо о. Василя
відправити на пенсію в зв'язку з 70-ттям.
Не такого свещенника, який служив
мо Господу, свещенника, який є для
нас його гад, рабоме; та чужої
пракції для молодих батьочок.

Витяг із прохання павлівчан

Священик Василій організував прихожан на будівництво трапезної, перекриття даху на церкві, оновлення зовнішніх стін за допомогою червоної цегли. Згодом біля церкви спорудили нову дзвіницю і встановили 2 великих і 3 малих дзвони, які скликають павлівчан на службу до храму. Поставили 2 поклонних хрести на початку і в кінці села, а один – у дворі біля храму.

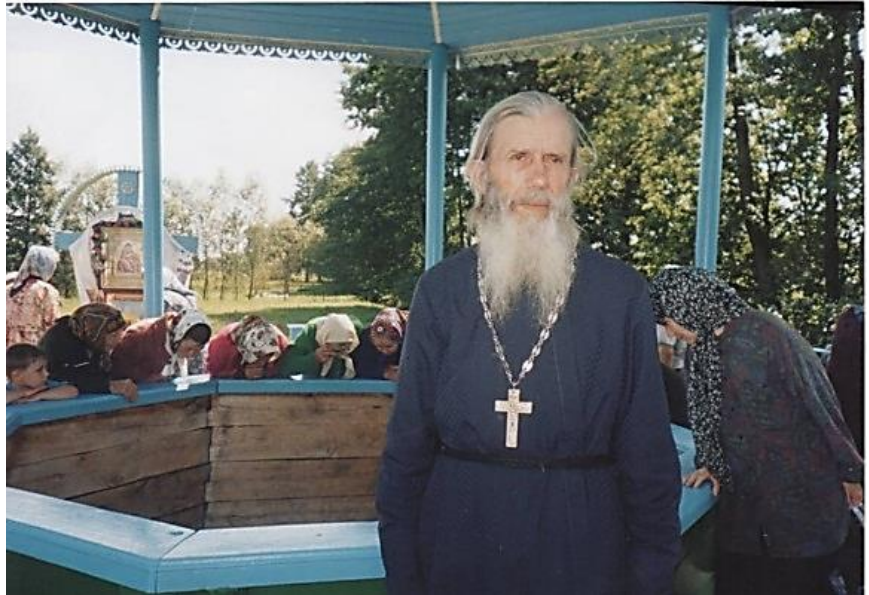

Оновлений храм „Усіх скорботних Радість”

Нова дзвіниця

Священик Василій разом із парафіянами брав активну участь у благоустрої каплиці над відновленим Калинівським Чудо-Хрестом, біля якого згодом викопали криницю. Вода в криниці особливих смакових якостей. Місцеві і мандрівні люди приходять поклонитись Хресту, напитись цілющої води, відпочити, помолитися в затишку і спокої.

Відновлений Калинівський Хрест.

Отець Василій біля криниці

Священик Василій був частим гостем з благодійними справами в медмістечку психіатричної лікарні, у будинках для престарілих, для дітей-сиріт, в інтернатах та інших закладах. Завжди надавав посильну допомогу тим, хто її потребував.

Особливий молитовний настрій був у павлівській церкві по неділях. Віряни із різних куточків єпархії знаходили тут розраду і духовний прихисток. Настоятель був вимогливим до себе і своїх духовних чад. Навчав Слова Божого, до покаяння приводив, таїнствами окормляв, вказував на дорогу, що у вічність щасливо веде.

Багато павлівчан розказують про сердечно-духовного отця Василя. Людмила Гуменчук згадує, як, в часи заборони відкритого служіння поза храмом, священик не побоявся відкрито служити похорон і провадити на цвинтар її покійну бабусю Кособуцьку (Панасюк) Христину Семенівну у 1985 році. Це був сміливий поступок невиконання розпоряджень влади щодо здійснення духовних треб. Проте час помінявся, влада була зосереджена на власних проблемах, не було

утисків на священика і надалі похорони продовжували здійснювати за старими традиціями.

Теплі спогади про о. Василя у подружжя Возняк: господар Іван паламарював у церкві близько 23 років (з 23 лютого 1992 року до кончини священика), дружина Галина вісім років керувала церковним хором.

«Отець Василій постійно перебував у служінні. В алтарі не розмовляв, про послух говорив тільки в паламарці. У церкві відбувалися всі полієлейні служби, бувало і 4 літургії в неділю. Недільні служби в храмі починалися з 6-ої години ранку і продовжувалися до 3-4-ої після обіду. Перший тиждень і страсну седмицю Великого посту кожен день відбувалися служби. Після служб постійно готовилися обіди. Отець Василій жив Церквою. Організував багато паломницьких поїздок по святих місцях. В одному з монастирів просипаюся вночі, а батюшка робить поклони. Я молодший на 12 років – сплю, а він – молиться. Подібних прикладів молитовного служіння було багато. Любив співати і слухати псалми, постійно читав акафісти. Любив усіх, але були противники, бо він за дотримання всіх канонів і не любив поспішності в службі.

Отець весь був у турботах, хотів більше зробити для Церкви і потребуєчим духовного захисту. За допомогою копія, Хреста і Євангелія священик робив «вчитку» (особлива молитва) духовно хворим людям. Під час таких молитов деякі хворі хрюкали, качалися по полу, моторошно кричали. Дійство відбувалося надзвичайне, мороз по спині чувся.

Батюшка мав дар прозорливості, до нього зверталось багато вірян за порадою. Відчувалася благодать від о. Василя під час служби. Коли він кадив храм, то здавалося, що він не торкався землі; після смерті священик снівся як сповідник у Царстві Божому. Аж тепер зрозуміли, який дорогий для нас був батюшка Василій і як важко нам тепер. Отець Василій благословив на священство 4-х вірян».

У перший тиждень Великоднього посту 2012 року о. Василій важко захворів, потрапив до лікарні. Фахівці боролися за його життя медичними препаратами, а духовні чада священика – молитвою. У храмі 7 місяців не було постійних богослужінь, і тоді єпархія призначила в церкву с. Павлівка протоієрея Сергія Петровича

Лісниченка помічником для о. Василя. У церкві півтора роки було два священики.

Список

граждан, які утворили рожевийну
граждану Української Православної
Церкви парафії храму "Всех
скорбящих Радость"

№ п/п	Прізвище, ім'я по-батькові	Дата народження	Починний адрес	Підпис
1	Канюха Марія Михонівна	1932	с. Павливко вул. Колотнабтв 13	
2	Канюха Марія Василівна	1935	с. Павливко вул. Мухоморська 55	
3	Демчук Марія Петрівна	1952	с. Павливко вул. Замушине	
4	Возняк Іван Стахович	1944	ст. Каминько 2 вул. Привокзальна 16/2	
5	Браткова Ніна Григорівна	1936	с. Павливко вул. Привокзальна 41	
6	Лопатинська Галина Терасимівна	1936	с. Павливко вул. Татарина 13	
7	Харчук Ольга Іванівна	1939	с. Павливко вул. Леніна 98	
8	Новохацька Гарна Василівна	1940	с. Павливко вул. Стальнах 41	
9	Мараєук Марія Павливна	1934	с. Павливко вул. Леніна 89	
10	Жокеевич Марія Степанівна	1944	с. Павливко вул. Леніна 125	
11	Жуменко Наталія Іванівна	1963	с. Павливко вул. Золота 57	
12	Шутова Надія Дмитрів	1955	с. Павливко вул. Стальнах 6	

Сільський голова Р. В. Білик

Актив церковної громади за часів о. Василя

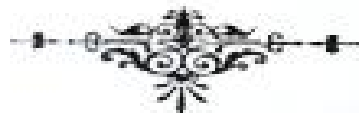

Священик Василій із синами: ліворуч від батька – старший син протоієрей Іоанн, праворуч – молодший син протоієрей Яків

Помер протоієрей Василій Артемович Кушнір 30 квітня 2014 року. Зі всіма церковними почеснями проводжали покійного в останню путь священники Калинівського та інших благочинь, чисельні духовні чада з різних куточків області.

Поховали о. Василя в Павлівці на кладовищі біля церкви із західного боку.

Про священника Василя хочеться сказати словами із Євангелія: *Згадуйте наставників ваших, що вам говорили слово Боже; і, дивлячись на кінець їхнього життя, переймайте їхню віру (Євр. 13.7).*

3.3 вірою та надією

Віра є матір всякої доброї справи (Євр. 11.6)

Духовний настоятель і релігійна громада

Настоятелем храму Ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість» у Павлівці з травня 2014 р. призначений протоієрей Сергій Петрович Лісниченко.

Протоієрей Сергій Лісниченко

Священик Сергій народився 26.02.1972 року в смт. Сутиски Тиврівського району в багатодітній сім'ї Петра Івановича Лісниченка та Галини Володимирівни (6 синів і 5 дочок).

Працював зварювальником на Калинівському машинобудівному заводі, у 1994 році одружився з Наталією Недопитанською із Мізаківської Слобідки. Дружина із багатодітної сім'ї (2 сини і 6 дочок).

Закінчив Волинську духовну семінарію, рукопокладений у сан священика 3.04.1994 р.

Сім'я Петра і Галини Лісниченків; 1-й ряд: Андрій, Олексій; 2-й ряд: Іра, Оксана, Тоня, мама Галина, Наташа; 3-й ряд: Сергій, Дмитро, Юля, Вадим, Олександр, батько Петро

Вінчання подружжя Сергія і Наталії Лісниченків

Служив о. Сергій у храмі Архистратига Михаїла у с. Балабанівка Оратівського району, Свято-Покровському храмі у м. Хмільник, був настоятелем храмів Олександра Невського у с. Старий Пиків, Свято-Покровському у с. Новий Пиків, Свято-Феодосіївському у с. Мізаків, Апостола Луки у с. Кам'яногірка.

Проживає о. Сергій у с. Павлівка, з дружиною виховують 10 дітей: Ніна – 1996 р.н., Ірина – 1997 р.н., Денис – 1999 р.н., Тетяна – 2001 р.н., Ігор – 2004 р.н., Роман – 2002 р.н., Сергій – 2006 р.н, Марія – 2008 р.н., Олександр – 2010 р.н., Олексій – 2013 р.н. Це найбільша сім'я священнослужителя у Вінницькій єпархії.

Дружина о. Сергія Наталія – прекрасний регент, добре знає і веде порядок служби на кліросі. Діти, у вільні від навчання дні, присутні на службі, займаються в недільній школі при храмі.

О. Сергій серед рідних і близьких

Мама о. Сергія проживає в Павлівці. Провідують Галину Володимирівну її діти і чисельні онуки, серед них священнослужителі – сини о. Сергій і о. Олександр, настоятель храму Димитрія Солунського

у с. Росоша Липовецького р-ну, черниця Браїлівського жіночого монастиря Феодора (Юлія Лісниченко).

Протоієрей Сергій Лісниченко духовно опікується павлівчанами. Регулярно проводить богослужіння в храмі Ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість». Активну участь у богослужіннях бере хор, до якого входять:

Гуменчук Катерина Григорівна,
Браткова Ніна Григорівна,
Лопатинська Галина Герасимівна,
Дика Марія Олександрівна,
Іванова Катерина Іванівна (регент),
Лісниченко Наталія Вікторівна,
Крюкова Галина Степанівна,
Чорноплеча Галина Григорівна,
Вдовиченко Тетяна Василівна,
Гуменчук Пелагія Сергіївна,
Ходзицька Марія Андріївна.

Повноцінно протікає духовне життя в павлівчан. Діти й дорослі постійні учасники духовних фестивалів благочиння і Вінницької єпархії. У 2016 році учасники хору від храму були визнані кращими в благочинні на фестивалі «Різдвяні дзвіночки».

Недільна школа

Періодично в 10-12 числах січня в сільському будинку культури відзначають поєнане свято Різдва Христового і день народження Степана Руданського. Виконують колядки, поезії земляка, піснеспіви місцевого фольклорного народного ансамблю «Журавка» під керівництвом Катерини Андріївни Гуменчук, за участі небайдужих павлівчан.

В останні роки на Богоявлення (19-21 січня) практикується освячення священиком води на місцевому урочищі «Скала». Близько двох десятків молодих павлівчан оздоровлюються фізично і духовно в прорубі з освяченою водою.

Протоієрей Олег Урбанський

У Павлівці проживає протоієрей Олег Володимирович Урбанський – настоятель Свято-Параскевеного храму в селі Іванівська Слобідка. Священик Олег Урбанський родився 26.09.1976 р. в м. Калинівка. Закінчив Калинівський технологічний технікум, працював інженером-механіком на Калинівському заводі деревостружкових плит. Закінчив Київську духовну семінарію, рукопокладений у сан священика 16.02.2001 року. Служив у храмах Архистратига Михаїла у селах Великі Кутищі, Люленці, Грушківці і храмі Чудо Архистратига Михаїла у с. Шепіївка, одружений, має троє дітей, волонтер у зоні АТО.

Священики Павлівки регулярно збираються на церковні свята. Несуть слово Боже павлівчанам.

Із духовного життя павлівчан

Проводи

Павлівчани бережуть пам'ять про земляків. Доглядають за братською могилою молодих павлівчан розстріляних більшовиками в 1919 році, установили хрест на місці поховання від голоду в 1932-33 роках,obelisk загиблим у роки Вітчизняної війни павлівчанам, пам'ятник на місці загибелі героя Радянського Союзу Петра Волинця.

Пам'ять за померлими в Православ'ї звершується на третій, дев'ятий, сороковий день і річницю по смерті. Окрім цього, звершуються Вселенські панахиди (батьківські суботи) в суботу Мясопусну, Троїцьку, Дмитрівську, 2-ї, 3-ї, і 4-ї седмиць Великого посту, 9-го травня та 11 серпня поминання спочилих воїнів, що за Віру і Вітчизну життя своє віддали. У храма в ці дні відбуваються поминальні служби. 9-го травня в Павлівці організовується парад і мітинг біляobelisk загиблим у роки Вітчизняної війни павлівчанам.

Головним і традиційним днем поминання для багатьох поколінь православних павлівчан є Проводи – відвідування могил померлих у встановлені дні на цвинтарі. Дні Проводів відбуваються від другої неділі Пасхи до Вознесіння і часто називаються Великоднем померлих. На закритому і новому на полі цвинтарях – Проводи в другу неділю після Пасхи; біля храму «Усіх скорботних Радість» – на Трійцю; біля лісу – на Вознесіння. Навіть у часи гонінь на Церкву, коли були заборонені богослужіння поза храмом, люди самі приходили на могили, а потім удома в колі родини зі свічкою, хлібом і молитвою поминали своїх померлих.

Ще за тиждень до Проводів прийнято відвідувати цвинтар, впорядкувати могили родичів, а також тих, що лишилися без опікунів. На Проводи ходять родиною, провідують померлих, розстеляють на

гріб хустину або рушник, на які покладають хліби, солодощі і квіти. Солодощі роздають дітям і пристарілим людям, пожертви і поминальні записки несуть на панахидний стіл, а кілька хлібів на поминальний родинний обід.

Особливий святковий день на цвинтарі біля лісу на Вознесіння. У храмі відбувається святкова служба, але більшість людей ідуть на цвинтар. Приїжджають з усіх куточків країни. У святкових одягах діти і дорослі. Старенькі мами зі своїми синами йдуть провідати спочилих рідних. На Цвинтарі багато знайомих, обговорюють питання минулого, сьогодення й прийдешнього. Тут і радість земного спілкування, і надія на зустріч зі спочилими в іншому житті, на радість життя вічного.

Після святкової служби в храмі, на цвинтар приїжджають священнослужителі і відбувається панахида.

Пролунали над могилами пісні плачевні, пісні втішні священної панахиди. Почув імена покійних – живих для мого серця. Перераховували імена: моєї матері, братів і сестер, моїх дідів і прадідів померлих.

Спершу нахлинуло відчуття печалі; потім воно почало поступово відступати. До закінчення панахиди тиха розрада замінила собою глибоку печаль: церковні молитви розчинили сумний спогад про померлих духовною насолодою. Вони сповіщали Воскресіння, яке очікує померлих! (Свт. Ігнатій Брянчанінов).

Після панахиди цвинтар пустіє. Усі родинами йдуть до батьківських осель або до близьких. За поминальним обідом родичі згадують добрі справи покійних, інколи спілкуються як із живими, просять розради у своїх справах.

Сільські цвинтарі

Цвинтар – місце завершення земного буття, місце поклоніння померлим. Його стан вказує на наше ставлення до пам'яті минулих поколінь.

Старий цвинтар

Цвинтарів у Павлівці чотири. найстаріший розташований на центральній вулиці. Останнім тут було поховання Семена Кособуцького в 1947 році. Цю та кілька інших могил доглядають і до сьогодні.

Старі хрести.

У пошуках призабутого Людмила Гуменчук

На цвинтарі є зруйнований склеп священика, нахилені масивні кам'яні хрести і пусте місце від зруйнованої каплички. За спогадами Харитини Кособуцької (Панасюк), яка проживала біля цього цвинтаря і їй було понад 90 років, на могилі був дещо зруйнований склеп з великим каменем (*плитою*) і капличка, яка у 80-х роках позаминулого століття вже була розграблена.

Тоді в Павлівці проживали священики Лука і його син Володимир Цапукевичі. Отже, звідси випливає, що склеп на цвинтарі існує від часів поховання попереднього священика. Цим священиком міг бути Порфирій Добротворський, який спочив у 1847 році. Доповнюється це тим, що в 1840 році в Павлівці ще проживало чисельне сімейство рідні Добротворських, яке, імовірно, з почестями

поховало свого родича і духовного наставника в сімейному склепі. Адже цей склеп міг бути усипальницею священників Мирона й Михайла Шевадзицьких, які були ріднею Добротворського по його дружині Антоніні Миронівні. Прослужили батько і син Шевадзицькі в Павлівці з 1748 до 1810 року. У ту пору державності Польщі були популярні поховання в склепах. Отже, можна зробити з великою імовірністю припущення: наявний у Павлівці склеп був родинним місцем поховання священників-пращурів Степана Руданського по лінії матері.

Вірогідність поховання в цьому склепі Луки Цапукевича малоймовірна, адже його син священник Володимир Цапукевич був захоронений у 1919 році не в склепі, а біля храму. Після руйнування храму син Ростислав перезаховав батька Володимира знов на іншому цвинтарі біля новозбудованого храму, а не в склепі, що було б доцільно в скрутні 60-ті роки гонінь на Церкву.

На старому цвинтарі в низині біля долини з південного боку у двох кагатах відбувалися поховання в голодному 1932 році. Покійників масово покладали в рові і тільки присипали землею. *«На третій день приходили пом'янути покійника, а могилки немає, вона присипана наступними похованнями»*. На місці масових поховань зараз хащі дерев, але проглядаються дві впадини завдовжки близько 5 метрів і завглибшки до 15 сантиметрів кожна. Такі впадини характерні для минулих поховань, якщо на гріб не досипають землю.

Коли місця для поховань не стало, то сільська рада в 1933 році виділила землю для нового цвинтаря на полі через дорогу від старого цвинтаря.

Новий цвинтар на полі

На цьому самому новому в селі цвинтарі в 1933 році продовжували масові поховання у викопаному рові. Могила знаходиться на краю цвинтаря зі східної сторони і починається близько від дороги. Зараз тут відсутні характерні впадини, а наявний насип від господарської діяльності, на могилах немає нових поховань.

Обеліск на місці першого поховання розстріляних воїнів

Сучасний стан цвинтаря

Цвинтар біля дуба

Один із старих є цвинтар біля трьохсотрічного величного дуба. Цей дуб пережив багато сільських тривог і зараз є прикрасою села. Складається враження, що свій вірш «До дуба» Руданський писав саме до нього:

*А ти, дубе, кріпись,
Ти рости і рости, ...
І як Бог світовий,
На сторожі ти стій.*

Старий дуб

І охороняє дуб своїм розкішним гіллям могили павлівчан і відомих, і безіменних. Усі тут однакові, у всіх участь одна – суд небесний. Про подібний цвинтар з віковими деревами писав святий Ігнатій Брянчанінов: *Величний цвинтар, осяяний віковими деревами. Під широкими деревами лежать прахи тих, які їх насадили. Яке усамітнення! Яка дивовижна, священна тиша! Скільки спогадів! Яке дивне, багаторічне життя! Могили предків огорожені колом вікових дерев. Широко розкинулось гілля: під покровом спочиває численне сімейство. Лежать тут прахи багатьох поколінь. Земля, земля! Змінюються на поверхні твоїй покоління людські, як на деревах листя.*

Тут на цвинтарі понад два століття тому в невеличкій школі вчилися павлівчани, тут сплять вічним сном заморені голодом земляки, тут гуртом збудували храм «Усіх скорботних Радість» і дзвіницю. На цвинтарі покояться вічним сном три павлівські священники:

- протоієрей Володимир Лукич Цапукевич,
- протоієрей Ростислав Володимирович Цапукевич,
- протоієрей Василь Артемович Кушнір.

Поховані черниці Браїлівського монастиря Валерія (Осауленко), Неоніла (Годзик), багато заслужених павлівчан. Нових місць для поховань майже немає.

Цвинтар під лісом

Раніше цвинтар був на полі. Серед могил, великих дерев і чагарників на цвинтарі знаходили прихист звірі і птахи, були схованки для дітей від батьківських очей тут у братській могилі знайшли прихисток сім розстріляних у 1919 р. молодих павлівчан. Згодом поле засадили деревами, які з трьох боків оберігають затишок померлих. Нова влада розпорядилася вирізати великі дерева, збудували новий паркан від дороги, і цвинтар став ніби меншим, ніби ближче могили родичів. З часом стало тіснувато могилам і цвинтар перейшов через рів, який його обмежував. Павлівчани прибирають могили, підтримують порядок на цвинтарі, поминають померлих. Відвідування могил рідних спонукає до роздумів про вічне.

Мовчання, тиша непорушна – надбання цвинтаря до самого воскресіння. Прахи мерців говорять без звуків, яких потребує слово земне: тлінням вони виголошують гучну проповідь, переконливе умовляння безпечних, шумливих на земній поверхні шукачам тління.

Говорить вічність...Голос вічності – один, незмінний, непорушний. У ній немає непостійності, мінливості: у ній день – один, серце – одне, думка – одна. Той, хто з'єднує всіх воєдино – Христос. Звідти голос один... Голос вічності!... На жаль!... Мало прислухаються до тебе в галасливому земному готелі! То перешкоджає слухати тебе дитинство наше; то перешкоджають слухати тебе турботи, розваги життєві. Але ти не замовкаєш. Кажеш, кажеш, і, нарешті, через грізного посланника – смерть, вимагаєш і уважного, і неуважного слухача до звіту (Свт. Ігнатій Брянчанінов).

Коли після далеких поїздок і життєвих турбот приходиш на могили своїх рідних, відчуття вічності буття набуває особливого змісту. Тут тримаєш звіт перед пращурами і Богом. Як живеш? Куди ідеш? Чи по Божих заповідях справи твої?

Читання Псалтиря

*Де священні книги і читання, там радість праведних і спасіння душ
(Прп. Єфрем Сірін)*

У часи гонінь на Церкву і відсутності священників духовне православне життя в Павлівці продовжувало свій безперервний плін. Особливо це проявлялося в постійному читанні «Псалтиря за померлими». Коли помирає людина, рідні замовляють відспівування, панахиди, Сорокоусти, подають заупокійні записки, дають гроші в храми. Все це добре, але добре тільки в тому разі, коли залишається головне – молитва рідних про померлого, пов'язана з утриманням від гніву, лихослів'я, засудження, обжерливості й інших пристрастей, спонуканням себе до сповіді і причастя, до читання слова Божого, Святих Отців, до допомоги нужденним і хворим. Проте часто люди в горі за померлими запрошують читати Псалтир підготовлених людей.

Ольга Самсонюк

Параска Коваль

На сьогодні в Павлівці вичитують Псалтир за померлими: Ольга Матвіївна Самсонюк (93 р.), Параска Порфирівна Коваль (93 р.), Галина Герасимівна Лопатинська (80р.), Ніна Григорівна Браткова (80 р.), Марія Олександрівна Дика (80 р.), Катерина Григорівна Гуменчук (88 р.)

Псалтир із Браїлівського монастиря, яким користувалася ігуменя Валерія, знаходиться в Ходзіцької (Кособуцької) Марії Андріївни, 50 років не розлучається із Псалтирем Катерина Григорівна Гуменчук (Причишкова).

Важливо читати Псалтир за померлими, це робиться здавна. Звичайно, приймати на себе читання Псалтиря при гробі померлого може той, хто до цього здібний, має відповідні знання церковного Уставу. Молитва дієва тоді, коли вона ґрунтується на особистій праці виконання заповідей Христових, на подвигу боротьби зі своїми пристрастями. Тоді вона упокорює і зміцнює душу, відроджує в ній сердечну любов до інших. Така душа стає здатною і до дієвої молитви за покійного.

Читали Псалтир навіть і тоді, коли не було священика на приході. У голодні 1932-33 роки люди масово помирили, а читальниці Псалтиря несли своє нелегке служіння, продовжували неперервність духовних

Катерина Гуменчук

Марія Дика

справ у важкі для країни і Церкви роки. Також читали Псалтир перед тим, як їхати в паломницькі поїздки, просити в єпархії священика на парафію, перед далекою дорогою в заслання.

Скільки доль, різних подій проходило перед читальницями. Потрібно було заспокоювати людей в печалі, направляти на шлях віри в Бога. Адже в самих були нелегкі випробування. Як приклад, у Марії Дикої помер син. Відчай, зневіра. Проте обронене слово про Бога, паломницька поїздка до святинь і світло духовності просіяло в душі скорботної матері.

Характерним для павлівських читальниць Псалтирі є невимушена розмова про духовне, людську доброту, відсутність нарікань і осудів, добрі слова про спірні питання. У свої 93 роки дивує слухачів бабуся Оля Самсонюк, яка з благословіння духовного отця Володимира Розмана, читає Псалтир сидячи і майже 40 років з ним не розстається. Бабуся в доброму гуморі, з радістю зустрічає кожного відвідувача, обдаровує своєю життєвою мудрістю і прислів'ями: «Мої ліки: перша таблетка – Боже, не лиши ума, зренія і двіженія; друга таблетка – потрібно жити, щоб більше покаятися»; «Саме важке – Богу молитися, а старій людині – дитину бавити»; «Мене не болять очі, що в сусіда у дворі».

Ольга Самсонюк і Параска Коваль пам'ятають і виконують піснеспіви калинівських пісень, з якими паломщики йшли до Чудо-Хреста. Пройшло десятки років гонінь на Божі Провидіння, а пам'ять живе, допомагає сьогодні укріплятися у вірі в майбутнє спасенне життя.

Галина Лопатинська

Ніна Браткова

Не варто ідеалізувати читальниць, у кожної з них є свої проблеми: сім'я, обставини життя, особливості характеру. Але труди на Божій ниві збагачують людину євангельською мудрістю, допомагають гідно переносити життєві негаразди.

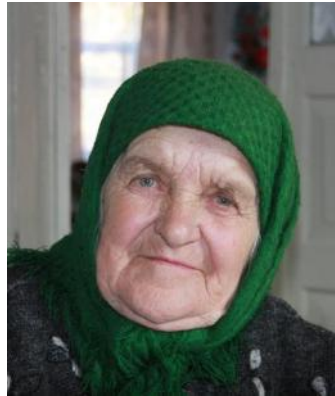
Коли в домі тривога за померлим, особливий заспокійливий стан створює читання Псалтиря. Притемнене світло, хліб, запалена свічка, відкритий Псалтир і схилена голова читальниці. Спокійна молитва, тиша вічності, покійник і рідні. У перервах розмова про Воскресіння Христа, очікування другого Пришестя. У такі хвилини відкривається душа до Божого слова, до ствердження в житті вічного.

Тому, якщо хтось справді у горі і хоче допомогти своєму покійному – тому, кого він щиро любив, то засіб є, і він у наших руках. Візьми на себе хоча б маленький подвиг. Протягом сорока днів поживи в посильному утриманні тіла від пристрасних почуттів і думок, у примушенні себе до молитви, до читання слова Божого. Постарайся примиритися з ворогами своїми. Добро зроби тим, хто ненавидить тебе – за заповіддю Божою. Постарайся не засуджувати, не заздрити, не відповідати на зло злом, частіше сповідайся і причащайся святих Христових Таїн. Очисти хоча б трохи свою душу, хоча б на короткий час опануй себе – заради дорогої тобі людини. Усе це буде безцінним даром покійному.

Черниці з Браїлова

*Мучеництво і чернецтво – той самий подвиг в різних видах,
...даровано людству Господом (Свт. Ігнатій Брянчанинов)*

*За спогадами Ходзіцької (Кособуцької) Марії Андріївни
і Гуменчук (Осауленко) Марії Федорівни*

*Ходзіцька Марія, похресниця Валерії,
внучка Олександра – брата Маріоніли*

*Гуменчук (Осауленко) Марія,
племінниця Валерії*

Цікавою сторінкою в духовному житті села є особливі стосунки з насельницями із Браїлівського жіночого монастиря. Згідно із реєстрацією релігійної громади цього монастиря за 1925 рік, його черницями, які в різні часи проживали в Павлівці, були записані:

– Годзик Маріоніла Іванівна з с. Павлівка, 58 років, в монастирі з 1887р.

– Кособуцька Харнеса Харитонівна з с. Павлівки, 54 роки, у монастирі з 1887 р.

– Осауленко Валерія Андріївна з с. Павлівки, 26 років, у монастирі з 1810 р.

– Заводна Неоніла Григорівна з с. Людавки, 42 роки, у монастирі з 1896 р.

– Котикова Архелая Лукінічна з с. Лещиківки Київської губ., 58 років, у монастирі з 1887 р.

– Черниця Анастасія (прізвище не встановлено, адже в монастирі записано три Анастасії: Почаєвич Анастасія Семенівна з Капушина , 46 років; Скотська Анастасія Гаврилівна із с. Струтинки Київської губ., 32 роки; Зібер Анастасія Андріївна, 48 років з м. Хотина).

Після закриття Браїлівської обителі в 1932 році до Павлівки прибула колишня павлівчанка черниця Маріоніла, згодом – черниці Неоніла, Анастасія і Архелая, а в 1943 році ігуменя Валерія.

Бог ніколи не попускає на справжніх рабів Своїх спокуси, що перевищують їхні сили. *Вірний Бог*, – каже святий апостол Павло, – *Який не попустить вам, щоб ви були спокушені більше, ніж можете, але разом із спокусою дасть і полегшення, щоб ви могли перенести (1 Кор.10:13).*

Нелегко склалася доля черниць. Маріоніла не мала в Павлівці свого притулку, жила в сердобольних павлівчан. Померла після війни, похорон організувала ігуменя Валерія. Архелая після війни знову поїхала до Браїлова, Анастасія жила в хатині на цвинтарі, прибирала могили. Неоніла з племінницею Поліною після війни жила в Калинівці в землянці біля залізничного вокзалу.

Серед черниць, які проживали в Павлівці, особливої уваги заслуговує колишня ігуменя Браїлівського жіночого монастиря Валерія (Марія Андріївна Осауленко).

Осауленко Марія Андріївна

Ігуменя Валерія, 60-ті роки

Майбутня черниця Валерія (*Марія Осауленко із Басарабів, що жили біля вітряка*) поїхала провідати свою родичку черницю Маріонілу (*Марія із Годзиків, що проживали на кутку Ковалівка в Панаса Годзика хаті*) у Браїлівський монастир. Марія Осауленко залишилася в монастирі і прийняла постриг з іменем Валерія. Жили черниці Маріоніла і Валерія в одній келії. Валерія гарно співала, керувала монастирським хором, а згодом стала ігуменією Браїлівського монастиря.

У 30-і роки були великі гоніння на Церкву. Ігуменю Валерію під різними поясненнями подовгу тримали в міліції з основною вимогою: вивести старих черниць із монастиря. А черниці в'яжуть шкарпетки для міліції, стараючись відтягнути час неминучого виселення. Боляче було дивитися на безправних людей, а ще важче сказати, що на Водохреща їх усіх хочуть позбавити проживання в монастирі. Питання зайшло в глухий кут, потрібно було виходити на волю, адже ніякі умовляння влади і поступки не допомагали залишити чорниць у монастирі.

Після звільнення з-під арешту Валерія відразу пішла до знайомої, яка написала лист братові на Донбас з проханням приютити ігуменю в себе. До війни чорниця працювала на Донбасі прибиральницею, закінчила курси бухгалтерів, забрала маму з Павлівки, побудувала хатину. Згодом німці наказали виїхати у зв'язку з військовими подіями на фронті. Продала хату, зі старою мамою і своїми церковними книгами їде до Павлівки. У Павлівці Валерія жила в Сергія Палящого із Вудудів, згодом купила хату.

Ще з часів війни ігуменя Валерія співала в церковному хорі, потім ним керувала. Черниця була активним учасником церковних подій, сприяла розбудові храму Ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість», піклувалася про призначення священника до церкви і т.ін.

Згодом виникли непорозуміння в церковному хорі, і Валерія їздила на службу в Калинівку. Почався склероз. Валерія запросила до себе свою похресницю Ходзіцьку Марію із сім'єю, з якою прожили разом 3 роки.

Спокуси і скорботи посилаються людині для її користі: створена ними душа робиться сильною, чесною перед Господом своїм. Якщо вона перетерпить все до кінця в сподіванні на Бога, то неможливо їй позбутися благ, обіцяних Святим Духом, і остаточного звільнення від пристрастей (Свт. Ігнатій Брянчанинов).

Померла ігуменя Валерія (Осауленко Марія Андріївна) 13 листопада 1980 року на 81 році життя. Поховали її згідно з Церковним Уставом в чернечом одязі. Могила ігумені в с. Павлівка на цвинтарі із західного боку від храму, поряд з могилою черниці Маріоніли.

У важкі часи гонінь на Церкву люди в Павлівці не тільки з терпеливістю ставилися до черниць, але й допомагали чим могли. Ділилися своїм житлом, хлібом, надавали оселі для богослужінь, жерували землю для церковних потреб.

Павлівчани і донині підтримують зв'язки з Браїлівською жіночою обителлю. Відвідують у святкові дні і в разі особливих духовних потреб. У Павлівці збереглася традиція допомагати черницям. Усім селом щоосені збирають овочі і передають Браїлівському жіночому монастирю.

Скарбничка Гарійона Демури

Про духовні надії й віру в майбутнє павлівчан можна прослідкувати по деяких випадкових подіях і знахідках.

Біля вітряка під лісом жив дід Гарійон (Іларіон) Демура. Дід часто бавився зі своїми і сусідськими дітьми, грав на сопілці, ходив у білих полотняних штанах і сорочці, підперізувався довгим поясом.

По смерті діда Гарійона 19 жовтня 1976 року на 98 році життя була переглянута скриня-бібліотечка діда Гарійона, у якій серед духовних і світських книг була Біблія 1820 року видання. Особливістю цієї Біблії є те, що вона вперше була перекладена і віддрукована російською мовою, а видання здійснило «Російське біблійне общество» за благословіння «Святійшого Правлячого Всеросійського Синоду». У зв'язку із закриттям вказаного «общества», деякі дослідники досі вважають цей переклад російською не завершеним на той час.

КНИГИ СВАЩЕННАГО ПИСАНІА,

Вѣтхого Завѣта, Грѣскомъ Бѣомъдрыхъ седмидесяти двоихъ толковникхъ превѣдъ,
Нѣваго же, самоначально стѣхъ Апѣл писмени, тѣателнѣе и вѣрнѣе ѿ преждепечатанной
ахѣгъ годѣ въ црѣствующелъ градѣ Москвѣ, на Славѣнскомъ азѣкѣ во всемъ соглашеннаа,
и въ чемъ потѣба бѣ, исправленнаа: напечатана нынѣ въ Бѣоспасаемомъ градѣ Санкт-
петербургѣ, въ лѣто ѿ созданія мѣра азѣки, ѿ воплощенія же БОГА СЛОВА азѣкѣ, Индикта
и, мѣсаца Ноѣмврія, въ двадесѣтое лѣто мѣрнаго и благополѣчнаго Гѣрствованія
ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА, иждивеніемъ Руссѣйскаго Бѣблѣйскаго
Свѣщества, пѣтымъ изданіемъ въ четвѣртю дѣлю листа Стерѣотѣпнаго дѣла.

Анотація видання Біблії російською мовою від 1820 року

Цікавою в бібліотечці діда Гарійона є «Служба в честь чудотворної ікони Божої Матері Почаївської», яка надає повний цикл богослужіння з акафістом Божої Матері включно.

Серед зібрання «Русько-слов'янський буквар А. Андріяшева від 1890 року для навчання по звуковому методу для одночасного навчання читанню і письму в школі і дома». У букварі надрукована руська й слов'янська азбуки, приклади писання, малювання, зразки читання ранкових і вечірніх молитов церковнослов'янською мовою. Зміст букваря актуальний і в наш час, особливо під час вивчення церковнослов'янської мови.

«Руська граматика. Молодший трьохрічний гімназичний», яку видав А. Антонович у Санкт-Петербурзі 1874 року. Книга належала Демяну Гуменчуку в «селении Павловка».

Збережено «Всеросійський загальнодоступний календар 1901 рік». У календарі подано хронологію руської історії, церковні шанування святих на кожен день року, царські дні (дні народження членів царського сімейства), статистичні дані Росії за 1900 рік, іновірні календарі.

Фрагмент титулки Всеросійського календаря на 1901 рік

Поряд із цими духовними і світськими виданнями, у яких широко висвітлені духовні питання тогочасної держави, у бібліотечці діда Гарійона був популярний на початку ХХ століття «Брюсов календар, складений ним на 200 років. У сказаннях: про природу, урожай, сонячних і місячних затемнень і про долю кожної людини», виданий типографією І. І. Чокалова в Києві 1908 року. Павлівчани майже не бачили цей календар, але не раз чули про його існування, надавали йому магічної ваги. «Дід Гарійон щось знає, бо в нього є календар Брюсова».

Виписки із календаря Брюсова подано в матеріалах Всеросійського календаря на 1901 рік. Тобто поряд з духовними потребами в царській Росії на офіційному державному рівні були популярні сподівання на магічні передбачення, які значною мірою впливали на світосприйняття людей і певною мірою сприяли великій катастрофі в суспільному і духовному житті імперії.

Із серії календарів варто відзначити «Календар Товариства «Наука» на 1920 рік», Вінниця, друкарня Товариства «Просвіта», 1919 року. У календарі подано православні свята на 1920 рік, хронологічна

таблиця до Української історії, статистичні відомості про українців і їхні досягнення порівняно з іншими народами. Одне із перших видань збірки поезій Степана Руданського, до яких часто звертався дід у своїх розмовах про земляка, цитував окремі гумористичні твори.

Навіть короткий і неповний огляд зібрань Гарійона Демури свідчить про широкі вподобання нашого земляка. Поряд з популярними книгами з вивчення державної і церковнослов'янської мови звертають увагу спеціальні і рідкісні видання: це духовні книги, календарі царського періоду і молоді української держави. Зберігати церковні і українські видання в радянський час було досить небезпечно, до того ж деякі книги позначені підписами читачів, які були репресовані в 30-х роках минулого століття.

Яку віру в майбутнє потрібно мати, щоб зберігати свою небезпечну для життя бібліотечку понад 50 років. Кожну розмову про своє зібрання дід Гарійон переводив у жарти, не завжди можна було зрозуміти суть його словесних перебігів. Можливо, це була дідова мудрість і одночасно спосіб збереження духовного скарбу. Матеріали скарбнички актуальні і в наш час для православних вірян, краєзнавців, істориків і небайдужих земляків.

Окрім цієї знахідки діда Гарійона, у павлівчан збереглися поодинокі духовні артефакти різних часів існування церкви Іоанна Богослова. Наприклад, стара ікона «Явлення Трійці Аврааму» Прокопа Івановича Ковальчука, який «служив на криласі в церкві з 1941 року, а його дружина Дарка читала «Псалтир за померлими». Сім'я Володимира Андрійовича Болюбаша, онука діда Прокопа, передала цю ікону до церкви.

У багатьох родинах збереглися сімейні Псалтирі дореволюційної пори, якими користуються і в наш час. Зберегла старий хрест і передала до церкви Валентина Іваніна Годзик. У сільському музеї зберігаються традиційні сільські ікони та інші духовні реліквії минулих років.

Духовна перлина села

За матеріалами Ф.В. Панчука і Л.О.Гуменчука

У Павлівці по провулку Шевченка 7, у старій хаті, яка раніше належала Корнилу Максимовичу Панасюку, засновано музей «Родинна оселя». Племінники відремонтувала хату з дотриманням старих традицій.

Заняття недільної школи у сільському музеї

У світлиці встановлені сімейні ікони павлівчан, які прикрашені мальовничими рушниками місцевих майстрів. Над дерев'яним ліжком на стіні з глини відновлено дерево роду з розмальованими гілками, листочками і квітами. У старій шафі зберігаються церковні книги, архівні документи, публікації про село та його працівників.

У вихідні та церковні свята в музеї буває людно. Односельчани та гості села приходять до оселі, щоб доторкнутися до старовини рідного краю, відпочити, заспівати колядки, змолоти в жорнах зерно, стовкти в

ступі кутю, виготовити на гончарному крузі горщик, спрясти полотно на ткацькому верстаті чи просто похристуватися на Великдень.

Подвір'я музею «Родинна оселя»

Сільський музей часто відвідують учні місцевої школи і недільної церковної. Діти приносять старі знаряддя праці, допомагають в облаштуванні клумб і наведенню порядку серед експонатів. Тут діти знайомляться з духовною літературою, церковною історією села, цікаво проводять час на просторому подвір'ї серед старих дерев, возів зі скринями, зменшеної копії вітряка, який працював неподалік на початку минулого століття.

Біля поклонного хреста

Відвідують стару оселю молоді подружжя, випускники школи, гості села, зустрічаються тут духовні пастирі, письменники, художники, історики, краєзнавці. Невимушений дотик до старовини і духовних цінностей надихає на створення нових творчих доробків.

Поєднання історичного минулого, етнографічних і духовних елементів у сільському музеї допомагає на конкретних прикладах показати, як побут наших предків, так і їхнє постійне бажання духовних справ не лише в храмі, а й у повсякденному житті. Традиції духовних обрядів, молитовні потреби передавали з покоління в покоління, незалежно від освіченості і матеріальних статків.

Одним із проявів духовних потреб павлівчан є поетичні напрацювання про своє село, про святих отців, молитовний стан душі. Господи, укріпи нас у вірі у Твоє прийдешнє майбутнє.

*Коли далеко – лину через села,
Машиною чи пішки навпростець,
Бо де не був – є одна оселя,
Духовної історії взірець.*

*Оселю ту музеєм називають,
А хто бува там, радий почуттям,
Які на добру справу направляють
І прибавляють силу для життя.*

*При вході до музею – Хрест Господній,
Де поклоняються Сину Божому люди.
Селяни мають етнос свій духовний
І з ним досягають успіху всюди.*

*Їх вишиванки світяться в оселі,
Орнаменти лягли на полотно.
Духовний образ розміром до стелі,
Умільцями подарений давно.*

*Дорослі і діти приходять в оселю,
Де гарну назву вулиця несе.
Історію церкви, священників долю,
Наша Павлівка завжди береже.*

Л. Гуменчук

Із духовних поезій односельчан

*На Подільській землі край дороги,
Де трава молода шелестить,
Всіх дивуючи перехожих,
Чудо-Хрест на узбіччі стоїть.*

*Біля нього цілюща криниця,
До якої ідуть звідусіль.
В тій криниці холодна водиця,
Що втамовує спрагу і біль.*

*І приходять сюди поклонитись
Чудодійній святині сповна,
Щиро Господу помолитись,
Попросити здоров'я й добра.*

*Негараздів, біди і тривоги,
Щоб ні в кого в душі не було.
Чудо-Хрест – оберіг край дороги
Захищатиме наше село*

Зі слів павлівчан

Мамина кутя

*Яке величне свято і земне
До нас на Україну завітає,
Різдво до світлих почуттів верне –
На праведне життя всіх направляє.*

*Яка ж то добра мамина кутя,
Яку душевну силу прибавляє,
Ми вірим: краще буде в нас життя,
Колядка Бога й краще звеличає.*

*Як добре, щоб не тільки у свята,
Книши ми їли у своїй родині,
А думали про наше майбуття
І про добробут в рідній Україні.*

Л. Гуменчук

Бог є любов

*О Любове вічна і свята.
Перед образом Твоїм стою.
У молитві руки простягаю
В золотую ауру Твою.*

*Освяти, Любове, наші душі.
Хай горить в них іскри Божий дар,
Відроди Едем посеред суші
І поклич до Себе у вівтар.*

*І тоді в душі розквітнуть знов
Лілії, троянди, орхідеї...
Хай славиться на землі Любов,
Станьте на коліна перед Нею.*

Стрітення

*І благословив їх Симеон і сказав Марії,
Матері Його: «...і Тобі Самій душу пройме меч,
– щоб відкрилися помисли багатьох сердець»
Від Луки 2.34-35*

*Тобі Самій прошиє душу меч.
Тобі, Котра несе для світу Сина.
Твоя душа від ран і кровотеч,
Розп'ята буде волею людини.*

*А Синові, що нині ніжно спить
Під захистом Господньої любові,
Спасенний світ невдячністю сплатить
І зажадає мук, страждання, крові...*

*Але Ти йдеш з Ісусом на руках
У Божий храм, бо світ Його чекає,
Побожний Симеон в старих роках,
Маленького Христа благословляє.*

*Єдинородного Сина Господь Бог
Явив сьогодні праведнику щиро –
Вони з Богодитятечком удвох
Старий завіт з Новим скріпили миром.*

*А Анна, та пророчиця стара,
Що знала лиш єдину в храм дорогу,
Відчула серцем, що прийшла пора,
Возносити до неба: «Слава Богу».*

Введення

*Введення Пречистої у храм,
Розступились люди і століття.
Йде Вона – взірець і приклад нам,
Палестинська дівчинка трилітня.*

*Вже окреслена в цій юній Чистоті
Місія жертовності і болю,
Що стражданням на голгофському Хресті
Випаде на материнську Її долю.*

*Вона йде – маленька і свята,
Щоб знайти велику ласку в Бога:
Стати Богоматір'ю Христа
І заступницею скривджених та вбогих.*

*Нині, як і в той далекий час,
Божий храм осанною світліє,
В ореолі святості до нас
Йде маленька Дівчинка Марія.*

*Білокрилі ангели мовчать,
І собор душі благоволіє,
На обличчях радості печать,
Йде Пречиста, йде Свята Марія.*

Святим Отцям

*Це – мирні воїни Христа,
Не треба їм земель, походів,
І їх життя, на превеликий подив,
Так прикрашає простота!*

*Це – мирні воїни Христа
І лиш Йому одному служать,
Й, звичайно, що не всім збагнути людям,
Яка мета є їх життя!*

*А їх мета – служити Богу,
Христу служити, а не світу.
І хоч живуть у грішнім світі,
Та мають праведну дорогу!*

*Це – мирні воїни Христа...
Із миром в кожен дім приходять,
Не прагнуть слави й нагороди,
Рятують лиш людське життя.*

*Це – мирні воїни Христа,
Не завойовують народів,
Всім серцем вчать служити Богу,
Щоб мати вічнеє життя!*

*Це – мирні воїни Христа,
І зброя в них не меч, а слово,
Правдивим, вічним Божим словом
Ведуть народи до Христа.*

*Ці – мирні воїни Христа
Йдуть не з мечем, а з словом щирим,
Бажають кожному з нас миру
І в небі вічного життя.*

Сад душі

В душі моїй Твоя корона сяє

Твій німб добра, любові і краси

Оберігає й наставляє,

Без Тебе в світі як мені іти?

Ісусе Милій, я прошу, прости!

Молитву серця я Тобі приношу,

Одному серце молиться Тобі,

Я прощення гріхів у Тебе прошу –

Воістину Ти Богочоловік !

Ісус – Дорога Правди і Життя,

Рятує усіх, хто йде до Тебе з вірою,

А немічних – підводь із забуття.

Молитва

Лише молитва додає нам сили,

Із забуття поверне до життя,

Бо без Молитви – ми такі безсилі,

З молитвою у серці – зміст буття!

Життя земне – дорога довга в дюнах!

Де пісок і вітер, виснаження мить!

Молитва – то оазис у пустині, ковток води...

Ну, як без неї жити?

Джерела Віри, Радості, Любові –

Все у молитві – Істини святі,

Чия душа зростає в Божім Слові –

Не зійде той із Божої путі!

Легенда

*На світі є багато притч, легенд,
І кожна з них по-своєму чарівна,
Та лиш одна не йде мені з душі:
Вона єдина, неповторна, дивна...*

*На цій землі жив чоловік один,
Були і злети, й радощі, й падіння,
Як в кожної людини серед нас,
Своя любов є...і своє терпіння.*

*Пройшли роки ...і залишивши світ,
Він відійшов назавжди в небуття,
Та в серці мав єдиний заповіт:
Ще раз поглянуть на своє життя!*

*Що ж бачить він?
Ведуть людські сліди
По тих стежках, де на землі ходив він,
А поруч з ними ще чийсь сліди.*

*„Яка ж той самий шлях пройшла людина?”
„ Ні! не Людина! – відказав Господь,-
То Я весь час ішов з Тобою, оберігав від лиха і негод,
Й допомагав завжди тобі у горі».*

*" Чому в найважчі у житті хвилини
Я бачу тут лише одні сліди?
Невже тоді мене Господь покинув?
Невже мені одному довелось іти?"*

*„Ні! В ті найважчі у житті хвилини,
Щоб ти тернистий подолав той шлях,
Навіть на мить тебе Я не покинув:
Я ніс Тебе, Людино, на руках!"*

Божі очі

*Коли біль і туга серце крають,
Лиш молитвою ім'я Його торкнусь –
Йде до мене, руку простягає,
У небесній мантії Ісус.*

*І глибокі очі сині – сині,
Божі очі доброго Христа,
Мов маленькій сплуканій дитині
Заспокоять душу аж до дна.*

*І очистять, і благословлять так просто,
Божі очі – повні доброти,
Що, здається, станеш вище зростом
Від життєвої мирської суєти.*

*Божі очі завжди сяють миром,
У любові їхній світ зроста,
В кожному мить, хто кличе, зове щиро,
У небесній мантії Христа.*

*Тільки як у гордості жорстокій,
Ступиш раптом на нечистий шлях,
Божі очі зронять біль глибокий,
Сльози затремтять у тих очах*

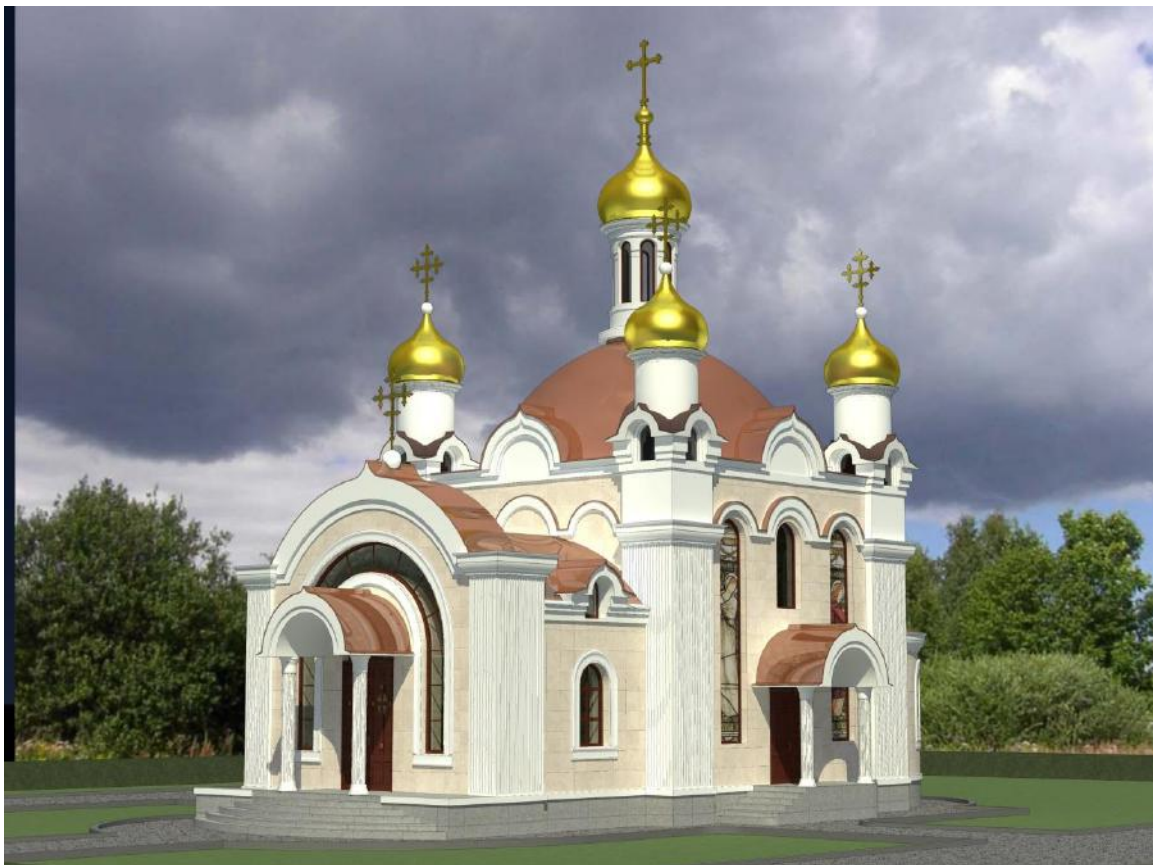
*Із авторських напрацювань павлівчан,
які прозвучали в сільському музеї*

Розбудова нового храму

Покажи мені віру від справ твоїх (Якова 2.18)

У Павлівці на цвинтарі біля старого дуба діє церква Ікони Божої Матері «Усіх скорботих Радість». Церква повоєнна, глинобитна й укріплена цеглою. У роки незалежної України збільшилась кількість вірян у селі, виникла потреба в будівництві нового храму. Організацію цієї важливої справи взяв на себе священник Сергій Лісниченко.

Проект нового храму з двома престолами в с. Павлівка

19 березня 2012 року була створена релігійна громада святого апостола і євангеліста Іоанна Богослова під духовним керівництвом протоієрея Сергія Лісниченка.

Згв.
+ м. *Семин*

СПИСОК

Парафіяльних зборів релігійної громади Храму апостола і євангеліста Іоанна Богослова с. Павлівка Калинівського району Вінницької єпархії Української Православної Церкви.

№ п/п	Прізвище, ім'я, по-батькові	Рік народження	Домашня адреса, індекс	Особистий підпис
1.	Косовичук Віктор Васильович	1980	с. Павлівка в. Липина 190 22436	<i>[Signature]</i>
2.	Лісниченко Сергій Петрович	1972	с. Павлівка в. Мірнівська 59 22436	<i>[Signature]</i>
3.	Вровиженко Наталія Володимирівна	1982	с. Павлівка в.ч. Тосале 20 22436	<i>[Signature]</i>
4.	Лісниченко Наталія Вікторівна	1975	с. Павлівка в. Мірнівська 5а 22436	<i>[Signature]</i>
5.	Лісниченко Ангелі Петрович	1981	с. Павлівка в. Воронькова 13 22436	<i>[Signature]</i>
6.	Тимоше Віктор Миколайович	1967	с. Павлівка в.ч. Мірнівська 3 22436	<i>[Signature]</i>
7.	Тимоше Марина Тригорівна	1971	с. Павлівка в. Мірнівська 3 22436	<i>[Signature]</i>
8.	Тришкова Тамара Миколайівна	1961	с. Павлівка в.ч. Липина 2 22436	<i>[Signature]</i>
9.	Тришків Юрій Васильович	1961	с. Павлівка в. Сербова 4 22436	<i>[Signature]</i>
10.	Тришків Ліна Іванівна	1961	с. Павлівка в. Сербова 4 22436	<i>[Signature]</i>

Голова зборів *Лісниченко Сергій Петрович*

Секретар зборів *Вровиженко Н. В.*

Список активістів Храму апостола і євангеліста
Іоанна Богослова

Сільська рада на чолі з головою Віктором Васильовичем Кособуцьким взяла активну участь у виділенні землі під церкву поблизу місця знаходження в минулому церкви Іоанна Богослова.

Володимир Канюка допоміг юридично узаконити ділянку під забудову церкви.

Проектна документація на будівництво нового храму з двома престолами в честь „Святого Апостола і Євангеліста Іоанна Богослова” і „Святого преподобного Сергія Радонезького” розробив Володимир Кульчицкий, рід якого тісно пов'язаний з Павлівкою і її церквою.

Навесні 2014 року почалися земляні роботи на будівництві нижнього храму.

6 вересня 2014 року в присутності павлівчан і гостей митрополит Вінницький і Барський Симеон (Шостацький) освятив місце під будівництво нового храму з двома престолами.

Відбулася спільна трапеза. Для павлівчан це було величне свято, яке дало надії на відновлення нового Божого Храму.

*Митрополит Вінницький і Барський Симеон
освячує будівництво нового храму*

Павлівчани беруть активну участь у будівництві нової церкви. Колядники кількома колективами ходили по селі, збирали гроші на побудову церкви. Проте церква не тільки збирає пожертви, але й допомагає пристарілим і нужденним людям. Після поминальних служб віряни разом з о. Сергієм провідують хворих людей, дітей з

багатодітних сімей, дітей-інвалідів і надають їм посильну допомогу. *Ніщо не може так приблизити до Бога, як милосердя (Прп. Ісаак Сірін).*

Особливу допомогу в організації будівництва нового храму і благодійні вклади надали:

Сергій Іванович Наборський,
Валентина Василівна Чабан,
Володимир Семенович Грицюк,
Іван Пилипович Тютюнник,
Юрій Олексійович Браніцький,
Юрій Юрійович Браніцький.

Шана і подячність усім павлівчанам, які взяли посильну участь у збереженні старого і розбудові нового храмів.

Дослідження розбудови церкви і діяльності церковно-служителів у селі Павлівка в минулому і сьогодні вказує на бажання павлівчан жити повноцінним духовним життям. Лихоліття гонінь на Церкву і її служителів не змогли зупинити неперервне у віках духовне життя Єдиної, Святої, Соборної й Апостольської Церкви.

Господь прийшов і дав нам обітницю – життя вічне, минуле і майбутнє пов'язані тим часом, у якому ми живемо сьогодні і зараз, із його життям і смертю. Святе Письмо говорить: *«...кладу перед вами життя і смерть, благословення і прокляття. Виберіть життя»* (Втор. 30.19). Ми повинні бути відповідальними за те, що робимо зараз і тепер. Проте ми не можемо забути минулого, бо це було б заперечування історії, а також заперечування майбутнього. Отже, будемо вивчати минуле і діяти сьогодні заради світлого майбутнього у житті вічнім.

Щира подяка

Його Високопреосвященству Митрополиту Вінницькому і Барському Симеону за благословення на написання історії церкви рідного села.

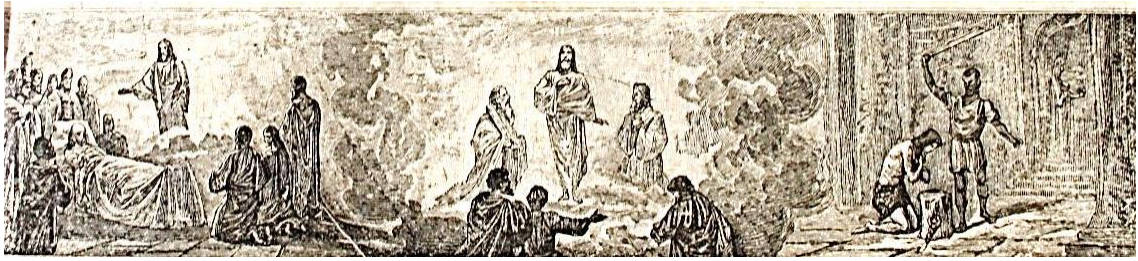
Вдячність А. Р. Кондратюку, Т. І. Коваль, А. К. Лисому – доценту, кандидату історичних наук, А. В. Сварчевському – голові Вінницького Церковно-Історичного Комітету, О. С. Петренку – кандидату історичних наук, заст. директора Вінницького обласного архіву, О.О. Якименку – президенту адвокатської компанії «Якименко та Партнери», Л. О. Гуменчуку за надані матеріали з історії церкви і села та участь в її написанні. Уклін усім, хто відгукнувся на пропозицію дослідити історію духовного життя павлівчан, а особливо за спогади: О. М. Самсонюк, О. С. Кособуцькій, Л. І. Гуменчук, М. А. Ходзіцькій, М. О. Дикій, П. П. Коваль, Н. Г. Братковій, Г. Г. Лопатинській, М. Ф. Гуменчук, К. Г. Гуменчук.

Висловлюю шану батькам – Миколі Федотовичу і Ганні Максимівні, моїй тітці Мартосі, яка, будучи малограмотною, доносила відголосок духовного життя села в нашу вчительську сім'ю. Пам'ятаються розповіді про Різдво і Пасху, про Калинівський Чудо-Хрест і паломництво до нього. Слово Боже завжди було присутнє в сім'ї: сімейний Псалтир і згадки про дідуся, який в 1932 році прийняв сан священника, тиха непоказна молитва і «Господи, спаси, помилуй, допоможи», відгукуються приємним щемом спогадів із безтурботного дитинства в батьківській оселі моєї малої Батьківщини.

Із вдячністю моїй сім'ї за розуміння й участь у церковних дослідженнях.

Слава Богу за все !

Джерела

1. Біблія. Книга Священного Писання Старого і Нового Завіту. – К., 2007.
2. Архів Управління у справах національностей та релігій при Вінницькій облдержадміністрації.
3. Архів Вінницької єпархії.
4. Державний архів Вінницької області (далі – ДАВіО) Ф. 6023, оп.4, спр. 15063. Справа священників-виселенців, проживаючих у Павлівці.
5. ДАВіО Ф. 6023, оп.4, спр. 6074, справа ієрея Жолткевича Й.Ф.
6. ДАВіО Ф. 6023, оп.4, спр. 9983, справа ієрея, Костюкевича М.Д.
7. ДАВіО Ф.6023, оп.4, спр.20586, справа ієрея Мислиборського В.Ф.
8. ДАВіО Ф.6023, оп.4, спр.2984, справа ієрея Трембовельського Т.П.
9. ДАВіО Ф. Д – 200, оп.1, спр. 245, л.10, 109,116. Відомості про Іоанно – Богословську церкву, 1861 р.
10. ДАВіО Ф. Д – 145, оп.1, спр 1-14. Богослужбовий щоденник. Церква «Іоанна Богослова», с. Павлівка, 1824-1903 рр.
11. ДАВіО Ф. Д – 200, оп.1, спр. 904, л.78. Відомості про притчові будівлі в 1842 р., свящ. Лука Цапукевич.
12. ДАВіО Ф. Д – 200, оп.1, спр. 388, л.181. Дім священика.
13. ДАВіО Ф. Д – 603, оп.1, спр. 3. Ревизская сказка, 1795 р., - Арк. 460 – 470.
14. ДАВіО Ф. 506, оп.1, спр. 51. Клировые ведомости церквей различных местечек и сел Винницкого уезда за 1835 год. – Арк. 274– 275.
15. ДАВіО Ф. 437, оп.1, спр. 1. Клірові відомості по церквах Вінницького повіту за 1857р., - Арк. 407–414.

16. Державний архів Хмельницької області (далі – ДАХО), Ф.315, оп.1, спр. 6295, 14 арк. Справа про рукопокладання священика у с. Павлівка Вінницького повіту Добротворського Порфирія.
17. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 2003, 29 арк. По скарзі села Павлівка, Вінницького повіту Закревської на священика Цапукевича про вінчання її селянки Харитиничевої без згоди заявниці.
18. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 4043, 13 арк. Межевая книга земли Иоанно-Богословской церкви села Павловка, Винницкого уезда.
19. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 8996, 8 арк. Дело Цапукевича Константина просящему выдачи свидетельства о его гражданстве.
20. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 7516. Исповедальные ведомости церковей Винницкого уезда. 1840г. - Арк. 944– 962.
21. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 7391. Исповедальные ведомости церковей Винницкого уезда за 1833 год. - Арк. 618– 675.
22. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 8359. Исповедальные ведомости церковей Винницкого уезда за 1856 год. - Арк. 227– 257.
23. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 11912. Исповедальные ведомости церковей Винницкого уезда за 1875 год. - Арк. 167– 195.
24. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 12490. Исповедальные ведомости церковей Винницкого уезда за 1891 год. - Арк. 725–735.
25. ДАХО, Ф.315, оп.1, спр. 12152. Исповедальные ведомости церковей Винницкого уезда за 1878 год. - Арк. 170– 180.
26. Дорош І.А. Село Хомутиці – демографічний зріз першої половини ХІХ ст. Родина священиків Руданських: генеалогія роду. Подільська старовина: Зб. Наук. Праць/Вінницький краєзнавчий музей. – Вінниця. ДП «Державна картографічна фабрика», 2008. – С. 549-170.
27. Грушевський М. Левицький О. Розвідка про церковні відносини на Україні-Руси ХVІ – ХVІІІ вв. Львів, 1900, репринтне видання, Львів, «Меморіал», 1991.
28. Гуменчук Л.О. Духовна перлина Павлівки. Вінниччина. 29 квітня 2016 року, №33, – С.20.

29. Дорош І.А. Боротьба шляхти за земельні володіння в північно-західній частині Брацлавського воєводства на рубежі XIV - XVII століть. Подільська старовина. Зб. Наук. Праць/Вінницький краєзнавчий музей. Відп. ред. В.А. Косаківський. – Вінниця. РВВ ВАТ «Вінобллдрукарня» 1998. – 149 с.
30. Дмитрук Н. Про чудеса на Україні року 1923-го. «Етнографічний вісник». – кн. 1. 1926 р. – С. 50 – 61.
31. Колесник В.В. Відомі поляки в історії Вінниччини. Краєзнавче товариство «Поділля». – Вінниця. Розвиток. 2007. – 1008 с.
32. Олена Пчілка. Українські народні легенди останнього часу. «Етнографічний вісник». – кн. 1. 1926 . – С. 41– 49.
33. Лівінська Л.Г. Історія села Павлівка. Пульсуючі джерела. 2009 р. 28 червня, 30 червня, 16 липня.
34. Панчук Ф. В. Мандрівка до музею під відкритим небом. Вінницький край. № 2, 2015. – С. 132-137.
35. Пентюк Б.М. Шаргородський Свято-Миколаївський монастир. Сторінки історії та відродження. – Вінниця: ПП «Едельвейс і К», 2015. – 162 с.
36. Православие. Словарь-справочник. Изд. 2-е доп. –М.,»Дар».2007. 900 с..
37. Полное собрание творений святителя Игнатия Брянчанинова, т. 1. –М., Паломник. 2000. – 624 с.
38. Руданський С. Твори в трьох томах. –К., Наукова думка, 1972
39. Сварчевський А. В. Подільська Голгофа ХХ століття, Видання друге. –Вінниця, ПП Балюк, 2016.– 208 с.
40. Сецинский Е. Приходы и церкви Подольской епархии. – Біла Церква. 2009.
41. Халєбський Павло (Булос Ібн аз Заїм аль Халябі) Україна – земля козаків. Подорожний щоденник. –Вінниця: Континент-Прим, 2005. – 283 с.

ДОДАТКИ

2988

ВѢДОМОСТЬ

1795 года *Сентября мѣсяца 15 числа Брацлав-
ской Губернш Литинскаго уѣзда села Павловки
церкви Усекордссинскаго покровѣнія Святаго Апостола
коана Степана прихода Бѣлшанскаго уѣзда Брацлавскаго
Епархіи игоздвдомствсннго Брацловсннму уѣлов-
ношю Правильно начслстпрсущи вѣцерквѣ
Мерсн Мнрокъ Мнхснловъ сынъ шевсгдднцкн*

По силѣ состоявшагося 1794 года июня 23 дня ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕ-
ЛИЧЕСТВА и въ народѣ публикованнаго указа далъ снѣ вѣдомость о себѣ и о
прочемъ духовенствѣ принадлежащемъ къ оной церкви съ семѣислвомъ обоего пола.

	Муже-	Жен-
	скаго пола	скаго пола
	Лѣта.	
<i>Мерсн Селуценнаго днствнлю Днцн церкви мнрокъ мнхсн- ловъ сынъ шевсгдднцкн</i>	51	—
<i>Жена полнннка антпо- нова днствнлю</i>	—	28
<i>Сынъ Мокъ савва</i>	6	—
<i>Пнсемнннца Мокъ парав- кевлъ воемннсвсгдднствнлю</i>	—	11
<i>Церковно слуснтелѣ днствнлю Мнхснловъ Сынъ Мнхснловъ холостн</i>	29	—
<i>Итого</i>	3	2
<i>Мерсн Православннн мнрокъ мнхсн-</i>		

Відомості про церковнослужителів за 1795 рік

10
Pawłowka Mies.
Wizyta Generalna cerkwi Pawłow-
wieckiej w tytule Jego Jana Teo-
loga Driedzielnie Wielmożnego,
Imł. Kiedza Andrieja Protoniew-
skiego Officiala General. Braett.
po Mszy S. Nauce Duchowney, w
przytomności mieszkancow Pawło-
wieckich, Roku ut supra Dnia 4go
Miesiąca Kwietnia Odprawiona!

Витяг із Генеральної візиту Павлівської церкви за 1790 рік (початок)

Хмельницький
областний Государственный
архив
№ описи 1
ф. 315
ед. хр. 6295

Подольская духовная консистория
Генштабурное отделение

Дело
о рукоположении в священники
свя. Павлова, Винницкого уезда
Добротворского Порфирия

Начато "8" августа 1810 года.
Окончено "17" септ. 20 рз 1810 года.

На 14 листах

Хмельницький
областний Государственный
архив
№ описи 1
ф. 315
ед. хр. 6295

камеру 1254

Справа священника Добротворського Порфирія за 1810 рік

СВИДЕТЕЛЬСТВО

№ 8989-й

По Указу его Императорского Величества дано сие из Подольской Духовной Консistorии за надлежащим подписанием и приложением Казенной печати на основании определения Консistorии от 21-го числа сего июля, утвержденного его преосвященством Евсевием, епископом Подольским и Брацлавским и кавалером, согласно отношению Подольского Семинарского Правления в том, что за учиненною справкою Акт рождения и крещения воспитанника Подольской Семинарии Стефана Руданского по подлинным метрическим книгам, хранящимся в консисторском архиве, оказался записан в следующем порядке: Тысяча осемсот тридцать третьего года, месяца декабря, двадцать пятого числа — рождение, а тысяча осемсот тридцать четвертого года — крещение, первого генваря, под № 21-м так:

Села Хамутинец у приходского священника Василия Ивановича Руданского и законной жены его Феодоры Порфириевой родился сын Стефан, молитвован, имя нарек села Павловки приходской священник Порфирий Василюв Добротворский, а крещение совершил Литинского уезда села Бойковки приходской священник Иоанн Иоаннов Ханичковский. Восприемниками были: села Голяков благочинного священника Александра Юцковского сын и Подольской Духовной Семинарии низшего отделения ученик Феодор Александров Юцковский и села Хамутинец эконома Рачинского жена Праксида Яковлева.

21-го дня 1855-го года

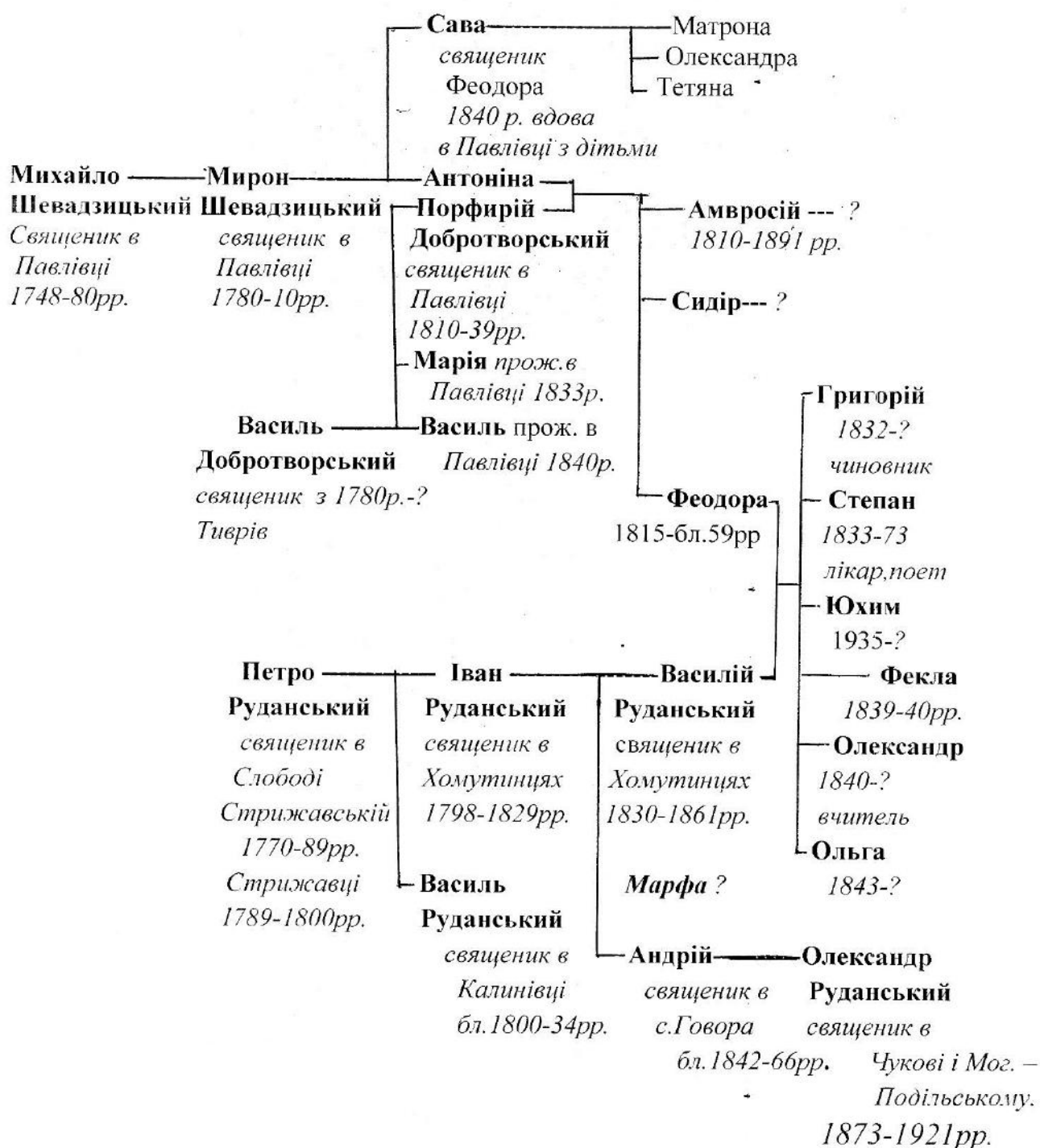
Июнь

Протоиерей Василий Виноградов
Секретарь Дмитрий
Коллежский секретарь Фаддей

Свідोцтво про хрещення Степана Руданського

Павлівська і хомутинецька лінії роду Степана Руданського

Хомутинецьку лінію досліджувала І. Дорош,
 матеріли надала О.А. Юрчишина

221

Вѣдомость Подольской губернии и тогдашней (нынешней) Владимирской уѣзда Села Павловки, Святой Богородицкой Церкви
 обрѣтающаея при оной церкви въ приходѣ нижеявленныхъ чинныхъ людей, со
 изъявленіемъ противъ кождо имени о бытіи ихъ въ Святую Четырдесятницу
 у Исповѣди и Святыя Тайны причастія, и ктожь исповѣдался токмо, а не прича-
 стился, и ктожь не исповѣдался *за 1856 годъ*

Число.	Людей.		Лѣта отъ рожденія.	Показанія дѣйства:		
	Мужеска пола.	Женска пола.		Кто были у исповѣди и Святаго Причас- тія.	Ктожь исповѣдался токмо, а не причастился и за какиѣ виносло- віемъ.	Которые у Исто- вѣди не- были.
	<i>Духовные и иже домашніе</i>					
1.	1.	"	Въше Писанной Церкви Приходской Священникъ Лука Павловъ Чайниковъ 49.			
"	1.	"	Андрея Марія Теодорова 32.			
"	2.	"	дѣти Александра 15.			
"	3.	"	иже Ольга 13.			
"	4.	"	Неоніа. 12.			
2.	"	"	Миланъ 10.			
3.	"	"	Николай 8.			
4.	"	"	Константины 4.			
5.	"	"	Владимиръ 1.			
2.	6.	"	Дѣвочъ Василій Максимовъ Сутаковскій 38.			
"	5.	"	Андрея Христофановъ Сидорова 25.			
"	6.	"	дѣти Анна 3.			
"	7.	"	иже Марія 1.			
7.	"	"	дѣтими Панагоріи Анны Степановны Стру- чанской вдовы 19.			

Церковнослужители села Павлівки в 1856 році

Мисак

Членов 20-ка величаного обшества

Фамилия имя отчество	Год рождения	Образование
1. <u>Тригун Харитон Остапов</u>	1886 год	2 группы Церковн. Приход. Шк.
2. <u>Петрушинский Аркадий Рафайл.</u>	1888 год	3 группы Церковн. прих. шк.
3. <u>Билык Владимир Григорьев</u>	1900 г.	2. — " — " —
4. <u>Болубаин Евтропий Иван.</u>	1898 г.	3 гр. Церк. пр. шк.
5. <u>Туметук Параскева Исидар.</u>	1899 г.	1 год — " —
6. <u>Свободник Анна Иван.</u>	1903 г.	1 год — " —
7. <u>Туметук Архипа Иван.</u>	1893 г.	1 год — " —
8. <u>Возук Катра Илья.</u>	1910 г.	2 года — " —
9. <u>Ковальчук Агоян Мико.</u>	1892 г.	1 год — " —
10. <u>Шепета Михаил Николаевич</u>	1901 г.	3 год — " —
11. <u>Бобей Евдоким Андреевич</u>	1903 г.	2 года — " —
12. <u>Самсоник Мариз Андреева.</u>	1913 г.	2 гр. — " —
13. <u>Туметук Петр Павлович</u>	1883 г.	2 г. — " —
14. <u>Ивчилоцко Варвара Павл.</u>	1905 г.	2. шк. — " —
15. <u>Коваль Мария Васильевна</u>	1901 г.	2 гр. — " —
16. <u>Билошарич Фекло Билитар.</u>	1900 г.	2 гр. — " —
17. <u>Параскев Евфремий Андр.</u>	1888 г.	1 гр. — " —
18. <u>Туметук Ольга Петр.</u>	1909 г.	1 гр. — " —
19. <u>Свободник Александра Ив.</u>	1912	3 гр. — " —
20. <u>Бобей Параскев Иванович</u>	1890	2 гр. — " —

20-ка храму «Усіх скорботних Радість» наприкінці 80-х років ХХ ст.

С П И С О К
 членов 20-ти церковной общины с. Павловки, Калиновского района.

№	Фамилия Имя Отчество	Год рождения	Образование	Место работы
1.	Гуменчук Мария Ивановна	1934	начальное	Корделевский с
2.	Льбчик Елизавета Давидовна	1920	не им. началь.	пенсионерка
3.	Годзык Анна Антоновна	1921	начальное	пенсионерка
4.	Кононыхина Любовь Яновлевна	1921	начальное	пенсионерка
5.	Бабий Галина Максимовна	1925	начальное	пенсионерка
6.	Самсоник Анастасия Алексеевна	1927	не им. началь	Корделевский
7.	Гуменчук Анастасия Алексеевна	1911	не им. началь	пенсионерка
8.	Гуныко Анна Сергеевна	1911	"	пенсионерка
9.	Кутай Прасковья Ивановна	1909	"	пенсионерка
10.	Гуныко Мария Ивановна	1912	"	пенсионерка
11.	Льбчик Евдокия Константиновна	1908	"	пенсионерка
12.	Козик Евдокия Ивановна	1918	2 класса	пенсионерка
13.	Федраль Ольга Ивановна	1922	начальное	пенсионерка
14.	Кособуцкая Мария Трофимовна	1938	начальное	к-з им. Ленина, к
15.	Дичук Елизавета Никитична	1916	неграмотная	пенсионерка
16.	Жа Добчишина Галина Кириловна	1925	начальное	пенсионерка
17.	Ковальчук Прокоп Иванович	1892	не им. началь	пенсионер
18.	Гуменчук Лена Никитична	1910	не им. началь	пенсионерка
19.	Бабий Анна Арсентьевна	1911	не им. началь	пенсионерка
20.	Томчук Евдокия Андреевна	1914	не им. началь	пенсионерка.

Голова виконкому Павлівської сільської Ради *Мис* Г. О. Гуныко

20-ка храму «Усіх скорботних Радість» у 90-х роках ХХ ст.

Список

граждан, які утворили релігійну
грамаду Української Православної
Церкви парафії храму «Усіх
скорблящих Радість»

№ п/п	Прізвище, ім'я по- батькові	Дата народження	Домашня адреса	Підпис
1	Канюка Марія Михонівна	1932	с. Павливка вул. Космодавців 19	
2	Канюка Марія Василівна	1935	с. Павливка вул. Мирківська 35	
3	Демчук Марія Петрівна	1952	с. Павливка вул. Запрудна	
4	Возняк Іван Стахович	1944	ст. Камнівка 2 вул. Привокзальна 16/2	
5	Граткова Ніна Григорівна	1936	с. Павливка вул. Привокзальна 41	
6	Лопатинська Галина Терасимівна	1936	с. Павливка вул. Татарівна 19	
7	Харчук Ольга Іванівна	1939	с. Павливка вул. Леніна 98	
8	Новохацька Ганна Василівна	1940	с. Павливка вул. Стальмахів 4	
9	Тарасюк Марія Павливна	1934	с. Павливка вул. Леніна 89	
10	Жокеевич Марія Степанівна	1944	с. Павливка вул. Леніна 125	
11	Кумекко Наталія Іванівна	1963	с. Павливка вул. Юрків 54	
12	Шутова Надія Дмитрів	1955	с. Павливка вул. Стальмахів 6	

Сільський голова

В. В. Гомека

Активісти храму «Усіх скорботних Радість» на початку 2000-го року

Події церковної історії с. Павлівки

- 1745-48 рр. – будівництво храму Непорочного Зачаття Пресвятої Діви Марії.
- 1748-80 рр. – служіння о. Михайла Шевадзіцького.
- 1770 р. – відбудовано новий храм з попередньою назвою.
- 1780-1810 рр. – служіння о. Мирона Шевадзіцького.
- 1790 р. – школа при церкві Святого Апостола Іоанна Богослова.
- 1810-39 рр. - служіння о. Порфирія Добротворського.
- 06.1839р.-01.1840р. – наглядач о. Іоанн Чернецький.
- 01-06.1840 р. – наглядач о. Василій Гринчевський.
- 1840-85 рр. – служіння о. Луки Цапукевича.
- 1864 – парафіяльна школа.
- 1885-1919 – служіння о. Володимира Цапукевича.
- 1890-91 рр. – будівництво нового храму Святого Апостола Іоанна Богослова.
- 1991р. – Височайше нагороджений золотою медаллю «За усердіє» псаломщик Василь Макарович Сутановський з нагоди 50-річчя старанної служби в церкві.
- 1919 р. - убивство священика о. Луки Цапукевича.
- 1923 р. - паломництво до чудодійного Хреста.
- 1924-35 рр. – служіння о. Афанасія Здіховського.
- 1935 р. – руйнування храму.
- 1935 р. – прибуття в село священиків-виселенців.
- 1937-39 рр. – судові справи на священнослужителів.
- 1941-45 рр. – війна, храм і богослужіння в клубі (1941-44 рр.).
- 1941-63 рр. – служіння о. Ростислава Цапукевича.
- 1946-47 рр. – домовий храм у хаті Ляхвицької Марії.
- 1947-48 рр. – будівництво храму «Ікони Божої Матері «Усіх скорботних Радість»».
- 1961 р. - перезаховання о. Володимира Цапукевича.
- 04-06. 1963 р. – тимчасове служіння о. Леоніда Рибачука.
- 1963-66 рр. – служіння о. Деяна Кривенка із Сальника.
- 1966-77 рр. – служіння о. Йосипа Андрущенко.
- 1977-2014 рр. – служіння о. Василя Кушніра.
- 05-11. 1978 р. – тимчасове служіння о. Лавра Петрука.
- 1978 р. – смерть і похорон о. Ростислава Цапукевича.
- 90-і роки – укріплення храму цеглою, побудова дзвіниці і приміщення недільної школи, установлення поклонних хрестів.
- 2012-14 рр. – служіння о. Сергія Лісниченка помічником о. Василя.
- 04. 2014 р. – смерть і похорон о. Василя Кушніра.
- 05. 2014 р. – початок служіння настоятеля о. Сергія Лісниченка.
- 6.09. 2014 р. – освячення місця під новий храм митрополитом Вінницьким і Барським Симеоном (Шостацьким).

*Освячення хреста жертвам голодомору
1932-33 рр. на цвинтарі біля церкви*

Недільна школа

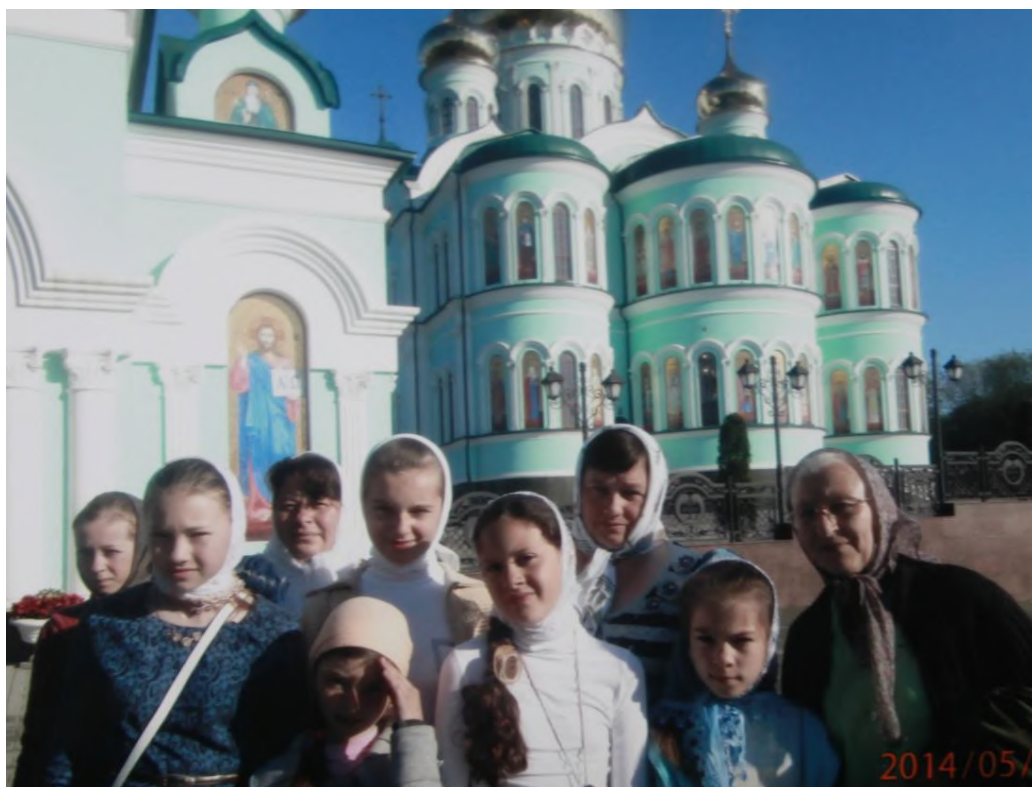

Після Богослужіння

Біля нової дзвіниці

Паломницькі поїздки

Музей «Родинна оселя»

Сільська світлиця

Священик Борис Пентюк

З вірою в майбутнє

Нариси церковної історії села Павлівки

Коректор: Л.В. Прокопчук

Верстка і дизайн: А.І. Марущак

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк офсетний
Ум. друк. арк. 5,34. Гарнітура Times New Roman.
Наклад 100 екземплярів.

Віддруковано ПП «ТД «Едельвейс і К»
21100, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 17
Тел. (0432) 55-03-33

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 3736